

ТЕАТРАЛЬНА БІБЛІОТЕКА 98

КАТАЄВ

**КВАДРАТУРА
КОЛА**

КОМЕДІЯ

кооперативне "Рух" видавництво

КАТАЄВ

КВАДРАТУРА КОЛА

П'ЕСА НА 3 ДІЇ
ПЕРЕКЛАД М. ЙОГАНСЕНА

Згідно з постановою Вищої
Науково-репертуарної ради при
відділі мистецтв Головополітос-
віти НКО УСРР від 14 липня
1928 р., п'єса Катаєва (переклад
М. Йогансена) до вистави
дозволена за № 4394

Бібліографічний опис цього видання
вміщено в „Літопису Українського Дру-
ку“, „Картковому репертуарі“ та інших
показниках Української Книжкової
Палати.

ДЕРЖТРЕСТ „ХАРПОЛІГРАФ“
ХАРКІВСЬКА ШКОЛА
ДРУКАРСЬКОГО ДІЛА
ІМ. А. БАГІНСЬКОГО

Укрголовліт 2225/к
Тираж 5000, Зам. 982

Харків—1929

ДІЄВІ ОСОБИ:

Васько }
Абрам } приятелі.

Тоня.

Людмила.

Флавій.

Омелян Черноземний — поет.

Сашко — маленький хлопчик, зовсім мовчазна
фігура, що являється в першій акті.

Гості.

ПЕРША ДІЯ

Велика відлюдна занедбана кімната в московським націоналізованім домі. Двоє дверей. В лівім (або правім) відлеглим кутку ніби ліжко—смугасти, пружинний матрац—стоїть на чотирьох цеглинах, з числа тих, що зветься „прохвостове ложе“. На нім жахлива подушка в шпакуватому напірнику, без наволочки. Поруч стілець. На стіні висять старі штани. У правім відлеглим (або лівім) кутку купа книг, газет, брошур. З середини стелі звисає одинока, але досить яскрава лампка, без тарілки й абажура, просто в патроні. Під лампкою стоїть зелена садова лава на чавунових ногах з вирізаними на ній ініціалами й великим пробитим сердцем. На лаві товстий том Бухаріна, що замінює подушку. Видко, що лаву поставлено так, щоб можна було читати лежачи. На лутці вікна маленький саморобний радіо-приймач з рупором і катодними лампами. Тут же сякий-такий посуд. Більше в кімнаті нічого немає. Коли розсувається завіса, на сцені темно, тільки через замерзле сине вікно видко світло вуличного ліхтаря, що мигтить і видається золотим горіхом на ялинці. Діється за наших днів.

ЯВА ПЕРША

Васько, за ним Людмила

Вас. Сюди, Людмилочко, сюди! Не заблукай у коридорі!

Люд. Ай! Я об щось зачепилась сукнею.

Вас. Це об велосипед. Держися за мене.

Люд. Як не сором, котику,—коридор дві верстви і ні одної лампки.

Вас. Перегоріла на тім тижні.

Люд. Одержуєш дев'яносто карбованців на місяць і досі не міг купити нової!

Вас. Не догадався. Не коцни головою об шахву. Все якось ніколи. Удень на посаді, ввечері готуюся. Заходь сміло.

Люд. Нікому було тебе бити досі. Чекай, любий супруже, тепер я вже за тебе візьмуся.

Вас. Правильно. Візьмися, бери мене в роботу. На те й розписувалися. Оце я засвічу. Кімната на ять тільки от меблів малувато.

Люд. Цікаво, як ти живеш.

Вас. Тьху, лампу не можу знайти. Абраме, ти вдома? Немає.

Люд. Як, хіба ж ти не сам живеш?

Вас. Я забув тебе попередити. Абрам—це один глибоко свій хлопець... Але ти, Людмилочко, не турбуйся.

Люд. Так ти живеш у двох з товаришем? Здрасте! Може ще й товариш жонатий?

Вас. Хто, Абрам жонатий? Вічний запеклий парубок!

Люд. А він знає, що ми пожинилися?

Вас. Стривай... не знає... Та це нічого! Він буде дуже радий. Слово чесне. От ти побачиш. Просто танцюватиме з радощів.

Люд. Ох, Ваську!

Вас. Та право ж... От він зараз прийде, я йому зараз усе викладу: отак і отак, мовляв, женився... І нічого страшного. Та й його через цілі дні немає вдома. Де ж ця чортова електрика! Тільки що ночує. Нічого, якнебудь улаштуємося. Ну от, е! Засвітив. Ясно, не можна сказати, щоб дуже було шикарно. Головне, бач, меблів малувато... Ну, як, Людмилочко?..

Люд. Чисто як свині! І холодюка.

Вас. Це тому, що вікна не зашпадльовано. Але ти, Людмилочко, головне не тее, не піддавайся паніці. Ми все це влаштуємо. От тільки трішки оговтаємося. Вікна зашпадлюємо, лампу купимо в коридор, підлогу заметемо,— все буде на ять.

Люд. І ви тут удвох з товаришем живете в цій хаті?

Вас. Угу.

Люд. На чим же ви спите?

Вас. А от на цій на канапі. А він—на лаві... Уяви собі— дуже 'зручна лава. З зоологічного саду. Та ти, Людмилочко, не сумуй. Може хочеш, я тобі гучномовець включу. Своєї конструкції, приймає на електричну сіть, Берлін чути— он як! Людмилочко, ну ж... Що ж ти мовчиш? Не хочеш балакати?..

Люд. Можеш із своїм радіом балакати... Я тобі не гучномовець. Жарти набік, на дев'яносто карбованців у місяць можна було, здається, чоگونه-будь розжитись. Де покривало?

Вас. Немає.

Люд. Чим же ти вкриваєшся?

Вас. Пальтом укриваюся. Пальто ж на ваті.

Люд. Голова твоя на ваті! Щоб очі мої цього не бачили! „Людмилочко, Людмилочко“, а в самого на двох одна подушка. Така, що страх у руки взяти. Як же ви з вашим товаришем спите?

Вас. Так і спимо. По черзі. Один день я на подушці, а він на Бухарині, другий день він на подушці, а я на Бухарині.

Люд. А грязюки скрізь, грязюки. Як у хліві. Мабуть цілий рік у хаті не замітали. Ой, скільки сміття! Людей вам не сором! Примус є?

Вас. Немає.

Лю д. Дуже приємно слухати. Ну, стривай лишень, любенький чоловіче. Ходить по кімнаті. Постіль сюди. Сюди — стіл. Сюди — стілець і сюди — стілець. Так. Тут килимець. Тут поличка.

В а с. Правильно. От це справжня хазяйка. Подруга в житті. Не треба кращої.

Лю д. Сюди тарілочку, сюди завісу.

В а с. Ну, завіса — це мабуть уже зайве. Міщанство все ж таки.

Лю д. Що? Коли міщанство, то нічого було зі мною записуватися. Мовчи лишень. Сюди шаховку на посуд. Так. Ага... Пожди я збігаю оце до сестри, принесу кой-які речі, — не можна ж, насправді, в такому хліві ночувати. Мітла є?

В а с. Не...

Лю д. Щоб була. Добрав? поки я ходитиму по речі, щоб скрізь було замечено.

В а с. Так.

Лю д. Котику, ти мене любиш?

В а с. На всі сто процентів.

Лю д. То поцілуй мене в носик.

В а с. Людмилочко! Хапає її в обійми.

Лю д. Тсс... Ти сказився? Пустяки.

В а с. Людмилочко... стривай... як же так...

Лю д. А так... щоб підлога аж сяла. До побачення, чоловіче мій. Пішла.

ЯВА ДРУГА

Увіходить Тоня з двома стосами книг

Т о н я в дверях. Абраме, ти вдома?

В а с. Не приходив. Кузнецова! Скільки літ!..

Т о н я. Васю! Здоров!

В а с. зворушений злегка. Ти до Абрама?

Т о н я. До Абрама. Він тобі нічого не казав?

Вас. Ні. Я його з учорашнього дня не бачив. Ну, покажи себе, покажуй яка ти стала!

Тоня. Та така сама, як і тоді, звичайнісінька. А ти тут що робиш?

Вас. Я тут що роблю? Нічого. Живу.

Тоня. Ти тут живеш? У цій кімнаті?

Вас. В оцій самій.

Тоня. Укупі з Абрамом?

Вас. Т... так... укупі з Абрамом... А тепер...

Тоня. Він мені нічого про це не казав.

Вас. А то б давно вже заскочила? Правда?

Тоня. Так. Тобто не зовсім так... Гм... Це Абрамів куток? Показує на куток з книгами.

Вас. Абрамів.

Тоня. Так... що ж, помешкання досить велике. Абрам на чому спить?

Вас. На лаві. Це його половина. А це моя. Так... Такі то справи, Тонечко.

Тоня. Я тут покищо посиджу.

Вас. Так, так. Ти покищо посидь тут. Абрам, певне, зараз прийде. Він повсякчас у цій годині приходиться. Мені з ним теж треба побалакати... Одна, знаєш, така делікатна справа. Висунувся в коридор. Рабіновичу! Віник є? Немає? Дуже шкода. У кого? В дев'ятій квартирі? Добре. До Тоні. Тут, бачиш, треба трохи замести... А то не дуже... І віника ні в кого немає... Так ти ж дивись... Я ж тебе тисячу літ не бачив... Нікуди не тікай...

Тоня. Не збираюся.

Вас. Зараз, одна нога тут, а друга там. Заклопотаний побіг.

ЯВА ТРЕТЯ

Тоня сама. Нічого не поробиш. Гарзд.

ЯВА ЧЕТВЕРТА

Увійходить Абрам, тягне на плечах дачку, а під пахвою книги

Абр. Кузнецова, ти вже тут? Плотнікова добула? Тоня. Максимум до вівтірка. Під слово чести.

Абр. Доведеться читати вкупі. Дивись, я придбав знамениту дачку. Між іншим, чорти б його взяли! Через цей паршивий загс я спізнився на бюро осередку. Ти не спізнилася? Я в тебе питаюся, кому це треба? Неначе не можна було без реєстрації. Кому від цього тепло?

Тоня. Поступка дрібній буржуазії і заможньому селянству.

Абр. Ага. Куди ставити дачку?

Тоня. Я думаю під лампу, щоб можна було читати. Давай я тобі допоможу. От, так. Спасибі. Лягає на дачку. А до речі, в цій кімнаті живе ще один товариш. Ти мені про це нічого не казав.

Абр. Ой! Зовсім з голови випало. Що ти скажеш?.. Але ти, Кузнецова, не бійся, це пусте. Він же глибоко свій хлопець, Васько.

Тоня. Сподіваюся, він не жонатий?

Абр. Хто, Васько, жонатий? Запеклий вічний парубок.

Тоня. Та я його знаю.

Абр. Він уже приходив?

Тоня. Побіг по віника. Зараз прийде.

Абр. Ти його вже інформувала, що ми реєструвались?

Тоня. Ні. Але він увесь час на мене дивився якось так, що я думаю... догадався...

Абр. Ти думаєш, догадався? Ай, як недобре. До речі, ти сьогодні обідала? Тоня хитає головою: „ні“. Страшенно хочеться жерти. Може в Васька щонебудь є. Шукає. Ковбаса! Кузнецова, як ти думаєш,

коли я в нього візьму трохи ковбаси — це етично, чи неетично?

Тоня. Неетично.

Абр. Так він же глибоко свій хлопець.

Тоня. Так? А мені здалося навпаки: ознаки нездорового обростання: строкатий самов'яз метеликом, непманські штиблети і, взагалі, має вигляд москалівського жениха.

Абр. Невже ж скидається на жениха? Я таки, по правді сказати, давно спостерігаю, що Васько обростає. До речі, все ж таки треба з ним погодити питання про наш шлюб. Я думаю він буде тільки вітати. Так не брати Васькової ковбаси? Чи може взяти? Га, Кузнецова, як ти думаєш? Чи неетично?

Тоня. Можна спрягтися на 400 грамів краківської. У тебе гроші є?

Абр. Після дачки залишилося дванадцять копійок і вісім завтра на трамвай.

Тоня. В мене теж щось є... Пожди... п'ять, десять... а от ще... Тридцять дев'ять копійок. Давай свої гроші. Тут за ріжком, здається, церобкооп. Я побіжу.

Абр. Чому ж сама ти побіжиш, а не я? Я ж усе ж таки твій чоловік.

Тоня. Чоловік? Абраме, я прошу тебе, без міщанства. Ти купував і тяг дачку, а я піду куплю їжу.

Абр. Взаємне розуміння, розподіл праці і робочий контакт?

Тоня. Авжеж!

Абр. Тоді не заперечую. Тоня пішла.

ЯВА П'ЯТА

Абр. Що треба для стійкого шлюбу? Схожість характерів, обопільне розуміння, клясова прина-

лежність, спільна політична платформа, трудовий контакт. Схожість характерів? Є! Обопільне розуміння? З півслова! Клясова приналежність? Є! Спільна політична платформа? А що ж! Трудовий контакт? Ого! Так у чім же справа? Може кохання? Соціяльні забобони, кисіль, на солодке, гнилий ідеалізм... А між іншим... Нюхає. Ух! На всю кімнату ковбасою пахне... Чи неетично?.. Га?..

ЯВА ШОСТА

Увіходить Вася з віником

Вас. побачив Абрама, збентежено. А, ти вже прийшов? Починає дуже збентежено замітати. Треба йому одразу сказати.

Абр. до себе. Треба його поінформувати. До нього. Здоров!

Вас. Здоров. Слухай, Абраме! До себе. До чого ніяково! До нього. Така справа, Абраме... тут тебе, між іншим, Кузнецова чекала, бачив?

Абр. тривожно. Так що з цього виходить? Ну, чекала й чекала, а що таке?

Вас. Та ні, це так, між іншим.

Абр. Між іншим?

Вас. Між іншим... Абраме!..

Абр. Ну, вона тобі нічого не казала?

Вас. Нічого! А що?

Абр. Нічого. Це я так, між іншим.

Вас. Між іншим?.. Ага... Абраме, я бачу, ти собі купив дачку?

Абр. Ну, пусте. При чому тут дачка? До себе. Треба його інформувати. До нього. До речі, про дачку... Я мушу поставити тобі одне принципове питання.

Вас. Ну? До себе. Здається, догадався.

Абр. похмуро і з очайдушною відвагою. Ваську... ти допускаєш, щоб у цій кімнаті умістилося троє?

Вас. з одчаєм. А в чім справа?

Абр. Я в тебе питаюся: етично це, чи неетично?

Вас. Ясно, що етично. А де ж ще діватися? Ти ж, здається, глибоко свій хлопець. Сам розумієш.

Абр. у захваті. Правильно, Ваську! От за це я тебе люблю. Спасибі, козаче. Я знав, що ти не підкачаєш. Даю тобі чесне комсомольське слово, що постараюся тобі не заважати.

Вас. з слізми на очах. Спасибі, друже. Спасибі, Абраме. Я завжди казав, що ти глибоко свій хлопець. Як би тільки я тобі не завадив!

Абр. Пусте. Ти не завадиш... От тільки, аби я...

Вас. Ну, все ж таки... Завіси там підуть усякі, канарейки в клітці... Те... се... Вона, правда, баба хороша...

Абр. Руку, товаришу. Я такий радий, що вона тобі сподобалася...

Вас. Спасибі, спасибі. Я певний був, що ти страшенно зрадієш.

Абр. Ну, ще б пак, милий, я думаю. Ще б пак! Ще б пак!

Вас. Але все ж таки вона і потанцювати охоча і хвостом покрутити... Взагалі, міщаночка.

Абр. Хто міщаночка?

Вас. Вона!

Абр. Кузнецова?

Вас. При чому тут Кузнецова?

Абр. зляквся. Що ти! Що ти! Просто до слова прийшлося. Абсолютно ні при чому. Ти, будь ласка, не думай. Просто Кузнецова пішла до крамниці по ковбасу. І нічого такого...

Вас. По ковбасу? Кузнецова?

Абр. Авжеж. А чому б їй, насправді, не піти по ковбасу? От, до речі, й Кузнецова. Спитай у неї.

ЯВА СЬОМА

Абр. А ми оце, тільки-но про тебе сперечалися. Васько каже, що ти не пішла по ковбасу, а я кажу саме, що ти пішла по ковбасу... Хі-хі-хі! Таке непорозуміння! Підморгує Тоні, що сіла. До речі, ти знайома з Васьком?..

Тоня. Знайома...

Вас. занадто старано замітає. Зустрічалися.

Тоня неголосно до Абрама. Поінформував?

Абр. так само неголосно. Не виходить. Язик не повертається. Кузнецова, я тебе дуже прошу—інформуй ти.

Тоня. Я?..

Абр. Ну да, ти. А то мені ніяк.

Тоня. Я не розумію, що це за феодальні ніжності. Справа дуже проста, нічого страшного. Просто піди і все з'ясуй.

Абр. Легко сказати, з'ясуй. Іди сама з'ясуй.

Тоня. Чому? Ти ж, здається, чоловік мені?

Абр. Кузнецова, без міщанства!

Тоня. Зрештою, я ходила по ковбасу, а ти повинен інформувати.

Абр. Розподіл праці?

Тоня. Він самий.

Абр. Значить, піти і прямо з'ясувати?

Тоня. Прямо йти і з'ясувати.

Абр. Чи це етично?

Тоня. Етично.

Абр. Прямо піду і прямо з'ясую. Ух! Іде до Васька.

Абр. Слухай, старий... Така справа... Я мушу з тобою серйозно поговорити. Гм... До речі... Що це ти сьогодні так убрався? Просто жених якийсь.

Вас. Я жених? Звідки ти взяв?

Абр. Ну... ну... Я пожартував. Я ж знаю, що ти запеклий вічний парубок. До речі, про паруб-

ків... Тобто... До речі про женихів... Тобто...
До речі, взагалі, про шлюб...

Вас. дуже збентежено й похмуро. Який може бути шлюб?

Абр. Стривай, стривай, старий. Ти, головне, не сердься. Побалакаймо серйозно... Ух!.. Ну жили вдвох, а тепер будемо жити втрьох. Подумаєш, трагедія. Я б, наприклад, на твоєму місці ще б радів.

Вас. Радів?

Абр. А що ж? Куди веселіше.

Вас. Абраме, ти це серйозно?

Абр. Якнайсерйозніше.

Вас. Руку, товаришу. Міцно стискають руки.

Абр. Як кажуть, всерйоз і надовго. Навіть у загі реєструвалися.

Вас. Реєструвалися, реєструвалися... А як же, по всій формі. Там ще такий чудний завідатель столу шлюбів сидить, з вусами отакими-о! Промову сказав.

Абр. Вірно. Вірно. Промову сказав. Стривай... А ти звідки знаєш, що промову?

Вас. Як це — звідки знаю? А хто ж, по-твоєму сьогодні реєструвався, як не я!

Абр. Ти реєструвався? Стривай... Це я реєструвався...

Вас. Ти? Ти теж реєструвався?

Абр. Що значить теж? Не теж, а головне!

Вас. Абраме... тоді... значить... ми обоє... сьогодні... ре...

Абр. Реєструвалися... Цсссс...

Вас. ...еструвалися...

Абр. Кузнецова, відбувся колосальний крах. Ти чуєш? Тоня давно стоїть з нерухомим обличчям, затопивши очі в книжку.

Тоня захоплена вкрай книжкою. Так... Ні... Що таке?.. Поінформував?

Абр. Поінформував. Ого!

Тоня. Він протестує?

Абр. Протестує! Мало сказати: протестує. Гірше—він не протестує. Що більше—він погоджується з нами на всі сто двадцять процентів.

Тоня. Чого ж ти галасуєш, я не розумію? Солідаризується, ну й прекрасно. Утрьох, так утрьох—дуже добре.

Абр. майже кричить. Утрьох! Вона каже—утрьох, Кузнецова!

Тоня. Що таке? Може ти проти того, що ми будемо жити втрьох?..

Абр. Будемо жити втрьох.. Кузнецова, кинь книжку. Вдумайся в те, що сталося.

Тоня. Нічого не розумію.

Абр. Вона не розуміє. Тільки втям!..

Тоня. Ну?..

Абр. Він...

Тоня. Так...

Абр. Язик не слухається. Дай мою порцію ковбаси. Я хочу шамати, Кузнецова. Ну, втямила?

Тоня. Нічого я не втямила. Не заважай мені, будь ласка, читати.

Абр. У таку хвилину читати! Кузнецова!

Тоня. Випий шклянку води.

Абр. Хоч цілий водопровід. Хоч два водопроводи! Зомліває.

ЯВА ВОСЬМА

Чути гуркіт падіння велосипеда

Люд. за сценою. Ваську, Васю! Ми тут заблукали. Я собі об віщось сукню розірвала. Та йди ж!

Вас. переляканий усмерть. Людмилочко! Товариші! Вона мене ззість. А ну вас усіх!.. Кричить до неї. Це об велосипед! До Абрама сичним шепотом. Треба було

спершу подумати, а тоді реєструватися. Кричить у двері. Зараз, Людмилочко! Втікає до Абрама. Щоб ти здох! Цссс...

ЯВА ДЕВ'ЯТА

Без Васька

Тоня. Що за гамір? Хто прийшов?

Абр. Це до Васька... Одна відповідальна робітниця прийшла... погостювати...

ЯВА ДЕСЯТА

Увіходить Людмила, за нею Василь і небіж, піонер Сашко з речами

Люд. За малим не розірвала всю сукню. Щоб завтра ж була лямпя! Сашко, не розбий абажур. Що ж ти на ноги лізеш! Боже, яка недотепна дитина! Клади сюди речі. Лямпю не розбий.

Тоня до Абрама. Це відповідальна робітниця?

Абр. Еге ж... Тобто вона покищо ще не зовсім відповідальна. Що ти на мене дивишся?

Тоня. Чого ж вона з речами?

Абр. Яка ти чудна, Кузнецова... Все тобі треба знати. Чому? Мало чому. Може вона на дачу переїздить і по дорозі зайшла з знайомими попрощатися.

Тоня. У січні на дачу? Серед зими?

Абр. Ну і що ж, через два тижні вже буде лютий. Але ж неважно. Ти собі, Кузнецова, читай і ні на кого не звертай уваги.

Тоня дивиться на Людм., знижує плечима. Пфф... добре...

Абр. Повний крах!

Люд. до Вас. Це хто такі?

Вас. Це, Людмилочко, Абрам, ти з ним не-знайома? Абраме, йди сюди, я тебе познайомлю з Людмилочкою.

Абр. Ну, драстуйте! Абрам! Подають руки.

Люд. А це хто така?..

Абр. Це...

Вас. Цсссс... Це, Людмилочко... так... одна давня знайома... Абрамова. Прийшла, знаєш, посидіти... побалакати... Чайку попоти... Ти на неї не звертай уваги. Правда, Абраме?.. Робить йому одчайний знак.

Абр. Авжеж... Давня знайома... ясно... Ви не турбуйтеся.

Люд. А для чого дачка? Звідки вона взялася?

Вас. Для чого дачка?.. Абраме, для чого дачка? З одчаєм підморгує.

Абр. Для чого дачка? Це вона дачку з собою принесла! Така чудна, надворі зима, а вона на дачу переїздить, хі-хі, заскочила попрощатися.

Тоня почула. Абраме, що це значить?

Абр. Га... це значить... Кузнецова... Це значить, що скоївся колосальний крах. Пошепки. Вони сьогодні теж реєструвалися!

Тоня трішки очуміла. Де?..

Абр. У загсі...

Тоня ще не зовсім втямила. Для чого?

Абр. Поступка дрібній буржуазії і заможньому селянству. Ти думаєш, тільки ми з тобою такі розумні! Кузнецова, ти розумієш, що сталося? Грім у ясному небі.

Тоня. Розумію.

Люд. до Вас. Васю, що вона тут розляглася серед кімнати! Улаштуватися заваджає.

Вас. Ну що ти, Людмилочко, що ти? От ще хай бог милує... Нехай собі лежить, ти на неї не звертай уваги.

Люд. Ну, як же не звертати уваги! Коли не звертати уваги, то вона сюди ще й зовсім переїде жити. Усю площу заставить, нахаба. Я їй зараз сама скажу — нехай завтра приходять у гості.

Вас. Людмилочко, заради бога...

Люд. І дуже просто...

Вас. Людмилочко! Благаю тебе... Я тобі мушу сказати... тільки ти, звичайно, не сердься. Справа в тому, що Абрам сьогодні теж оженився і з... нею...

Люд. Що? Грім і блискавка; зронила вузол і сіла на нього.

Вас. Таке діло.

Люд. Безсоромне брехло! Не займай мене!

Вас. Людмилочко, золото!..

Люд. Іди... я тебе ненавиджу...

Вас. Милочко...

Люд. Іди, іди, іди, іди... тупає ногами, ридає.

Вас. Людочко! Милочко! Людмилочко! А ну вас усіх у болото, щоб ви здохли! Милочко, кицько!..

Абр. Кузнецова? Ти бачиш... Крах!..

Тоня. Пусте, умістимося. Нічого страшного.

Абр. Учотирьох в одній кімнаті?

Тоня. Я можу піти.

Абр. Куди? Куди ти можеш піти? У тебе є де ночувати? Надворі двадцять градусів морозу. Я тебе не пущу!

Тоня. Цікаво, як це ти мене можеш не пустити?

Абр. Не верзи дурниць. Я ж твій чоловік!

Тоня. Тільки без міщанства!

Абр. Кузнецова, я тебе благаю. У нас, нарешті, робочий контакт. Де я дістану Плотникова?

Тоня. Добре.

Вас. Слово чести, я не знаю, що робити. Кузнецова, може ти на неї вплинеш?

Тоня підходить до Люд. Товаришко, ну що ж робити, коли сталася така прикра неув'язка. Ви член ВЛКСМ'у?

Вас. в одчаї. Покищо безпартійна. Тоня відійшла.

Абр. Я завжди казав, що в нас робота серед безпартійних ні к бісу.

Люд. крізь сльози. Це тут ні при чому. В мене дід — герой праці!

Абр. Тим паче не варт плакати.

Люд. Він мені, товариші, вчора ввесь вечір, тільки познайомилися, став усякими словами голову морочити. І, звичайно, кінець-кінцем, заморочив. Будемо, каже. Людмилочко, жити вкупі, по-хазяйському, переїзди, каже, до мене, каже, площа є вільна і гучномовець власної конструкції, і газова кухня... У мене, каже, це, у мене, каже, те... А я його слухала, слухала, а потім, як дурна, побігла до загсу реєструватися. А тепер—нате вам. Виявляється площа удвох з товаришем, а товариш сам жонатий, і лампи в коридорі немає, і де ще тая газова кухня невідомо.

Вас. Кухня буде.

Люд. Іди!..

Вас. Ну, помиримся, Людмилочко.

Люд. Іди, іди, пусти мене, я піду... зараз же піду.

Вас. Людмилочко, я ж усе-таки твій чоловік!

Люд. Чоловік. Лихо моє!

Вас. Так зостаєшся?

Люд. А де ж мені іти? В сестри в одній кімнаті чотири душі. Ясно, що остаюся. Тільки не смій на мене дивитися. Павза.

Абр. Ну її.

Вас. Ну-с...

Абр. Доведеться жити всім. Як кажуть: учотирьох та пригодиться води напитися. Щось треба зробити!

Люд. Доведеться переділитися. Якраз од дверей надвоє!

Вас. Молодця, Людмилочко! Здорово придумала.
Абр. Правильно. Підтримую. Кузнецова, ти чуєш?

Тоня. Що? Занята книгою.

Абр. Надійшла пропозиція переділитися.

Тоня. Не заперечую.

Абр. Ухвалено одногосно.

Люд. Можна покищо крейдою. Ваську, крейда є?

Вас. Є.

Люд. Рисує. От звідси прямо досі, а ви трішки посуньтеся. Це до Тоні.

Тоня. Будь ласка! Одсуває дачку.

Вас. Ми враз. Рисувати це в нас, в інституті, перше діло. Раз, раз, раз. Рисує.

Абр. Рідкий випадок будування соціалізму в одній кімнаті.

Вас. Он-як виходить! Готово!

Абр. Знаменито. В п'ять хвилин — квартира на дві кімнати. Американський розмах.

Люд. Поглянь, Васятку... У нас буде чудесна кімната, чи ж не так?

Вас. І нічого було голосити.

Люд. Товариші, сусіди, це наша половина, то ваша. Васю, одсунь лаву в їхню кімнату. Так, тепер іди сюди. Тут буде постіль, тут стіл, а тут два стільці, Тобі подобається, котику?

Вас. Симпатично. А тобі подобається?

Люд. Мені страшенно подобається. Пошепки. А ти мене любиш? Я тебе дуже, дуже. А ти мене?

Вас. Я теж.

Люд. Так поцілуй свою жіночку в носик. Пошепки. Вони не бачать! Вас. цілує. Ну, тобі, Сашко, час додому!

Голос з радіо: Галло, галло, галло! Говорить Харків. Передає станція Наркомосвіти на хвилі 477 метрів. Транслюється з державопери „Тарас Бульба“. Вступне слово скаже професор

Кравченко. Зараз почнеться увертюра. Галло, галло! Включаємо залю. (Чути звук оркестри, що настроює, і гомін людей. Все замовкло). Ще не почалося. Через п'ять, десять хвилин. Не відходьте від апарату. Робіть зауваження і передавайте акційному товариству „Радіопередача“, покищо виключаю (Сашко заслухався).

Лю д. Іди, іди. Скажи мамі, щоб не турбувалася, все гаразд. Сашко пішов, замотаний увесь у башлик.

ЯВА ОДИНАДЦЯТА

Лю д. Страшенно неприємне світло, я зараз. Затуляє лампу кольоровою хусткою. Правда, любенький, так краще? Пошепки. Ти мене любиш? Вони не бачать.

Тоня. Ні, ви, товаришко, будь ласка, нашу половину одтуліть! Читати неможна.

Лю д. Вибачте. Одтулює. Так видко?

Тоня. Видко. Добре. Спасибі. Читає далі, Абрам теж читає.

Лю д. Васю, яка вона красуня, тільки бідно одягнена.

Вас. Мгу...

Лю д. Ти з нею давно знайомий?

Вас. Мгу... Два роки.

Лю д. І не закохався?

Вас. Мугу...

Лю д. Скажи своїй киці „няу“.

Вас. Няу.

Лю д. Давай поцілуємося... Вони не бачать.

Абр. Страшенно їсти хочеться, Ваську. В тебе нема чоگونهбудь підшамати?

Вас. Ковбаса є.

Абр. Дайош ковбасу.

Лю д. Стривайте, товариші, це не порядок, я тут від сестри дечого принесла. Бублики є. Можна чай поставити. Чай будете пити?

Абр. Ого! Кузнєцова, ти чуєш, надійшла пропозиція пити чай з бубликами?

Тоня. Я право ж не знаю.

Люд. Будь ласка, не соромтеся.

Тоня. Спасибі, звичайно. Тільки в нас нічого отого немає. Шклянок там, ножів... тарілок...

Люд. Ах, будь ласка, будь ласка. Поки в вас немає, користуйтеся нашими. Правда, котику? Ти не заперечуєш, щоб користувалися нашим?

Вас. Ясно.

Абр. Пропозицію ухвалено.

Люд. бере примуса. Де в вас кухня?

Вас. Давай, я піду нагрію.

Абр. Товариші! Це неправильний підход. Я теж, може, хочу брати участь у будівництві. Давайте примуса. Розподіл праці. Бере примуса; до Люд. Ви мене поінструктуйте, як з ним поводитися. Кузнєцова, ти теж на себе візьми якунебудь нагрузку.

Люд. Ой, який ви смішний. Ви його держите догори ногами... Не так треба держати, а так.

Абр. А запалювати?

Люд. А запалювати так-от, кружалко бачите? На нього накачується помпою гас. А цей гвинтик, бачите, одкривається. Потім береться голка й прочищується голівка. Ясно?

Абр. Ясно. Береться помпа. Прочищається кружалко. Купується гас...

Люд. Ой! Ви нічого не розумієте! Ходімо, я вам усе покажу. До Вас. Котику, ти не ревнуватимеш? До Тоні. А ви, може, покищо приготуєте посуд?

Тоня. Так. Тільки я не знаю, де і що...

Люд. Васю, допоможи. До Абрама. Ходімо, де в вас кухня? Я за вас держатимусь, а то в вас там велосипед.

Абр. вимахує примусом. Держіться. Помпа... Накачується... Гвинтик. Словом, зверхіндустріялізація. Пішли.

ЯВА ДВАНАДЦЯТА

Голос з радіо: Галло! Галло! Даю зорову залю. (На початку сцени радіо починає передавати увертюру з опери).

Тоня. Ну, показуй, де що є в вас.

Вас. Бери коша. Витягай шклянки. Обережно.

Тоня. Не турбуйся.

Вас. Такі-то справи, Тонечко Кузнецова. Стільки літ, стільки зим...

Тоня. Щось коло року. Бублики куди?..

Вас. Коло... Бублики можна покласти на тарілку. Хороша була зима...

Тоня. Що з чайником робити?

Вас. Насип у нього чаю. На сковзанці буваєш?..

Тоня. І не думаю тепер...

Вас. Стривай, що ти робиш? Ввесь чай висипала. Дай я. От так... А пам'ятаєш, Тонько, як ми з тобою на журавлівській горі з гринджолами бахнулися?

Тоня. Що ти так на мене дивишся?

Вас. Рік. Тільки рік. У мене жінка—в тебе чоловік. Ти дуже кохаєш Абрама?

Тоня. Я думаю, це моя особиста справа. Цукор куди?

Вас. Чого ж ти зачервонілася?

Тоня. Цукор куди ж, я питаю?

Вас. Сип кудинебудь!..

Тоня. Не дивись на мене...

Вас. Такі-то справи, Тонечко. А те дерево у парку пам'ятаєш? Десяте з краю, коли рахувати від будки... Я потім усю ніч... ти знаєш... А другого дня, як шалений по всьому Харкову... Сніг ще падав валом, пам'ятаю. Всі груди заліпило... і вії, знаєш, глицею такою. Ех-ма! Цілий рік... Не жарт тобі... А ти така сама, як була... Так, так, не крутись... Волосся коло вуха з-під ху-

стинки... Тоня швидко прибирає волосся. Де ж ти пропала?

Тоня. Я працювала на селі.

Вас. Ніжний такий локон...

Тоня. Замовкни. Куди цукор класти, я питаю?..

Вас. А чорт із ним. Куди хочеш. Було та загуло... Тонечко, що ж це воно буде?

Тоня. Я кладу в вазочку.

ЯВА ТРИНАДЦЯТА

Людмила і Абрам з примусом і чайником

Абр. Ледве, ледве, але закипів. Вона, товариші так мене наінструктувала, що я тепер не то примус, а цілу фабрику примусів можу підпалити.

Люд. Ой, не можу. Регоче. Він такий смішний, цей Абрамчик. З ним можна просто сказитися зо сміху. Просто голову можна погубити...

Тоня до Вас. Я поклала в вазочку.

Люд. Ну, а в вас які справи, все зробили?

Вас. Усе. Тільки цукор не знати, де треба сипати.

Люд. І нічого в вас не зроблено! Хіба так засипають чай! Ковбасу не порізали. Бубликів не розв'язали. Хліба не вийняли. Нікуди негодяща парочка. Давайте, я зараз усе влаштую. Товаришу Абраме, сідайте сюди, ви цілком заслужилися.

Абр. Після трудів праведних!

Люд. А ви, товаришко Тоню, поруч зі своїм супругом. А я поруч зі своїм супругом. От так. Тепер будемо чайок пити...

ЯВА ЧОТИРНАДЦЯТА

Увіходить Омелян Черноземний, поет та фізкультурник

Омел. У вас, братва, сьогодні переночувати можна? Побачив усю компанію. Еге! Та я бачу у вас

цілий бенкет з дівчатами. Підходить до Людмили, потім до Тоні, вдивляється. Нічого собі, дівчата підходящі. Маю честь одрекомендуватися. До Тоні. Дем'яна Бедного знаєш?

Тоня. Знаю.

Омел. Максима Горького знаєш?

Тоня. Знаю.

Омел. Сергія Єсеніна знаєш?

Тоня. Знаю.

Омел. Омеляна Черноземного знаєш?

Тоня. Н-не знаю.

Омел. гордо. Так от, Омелян Черноземний—це я! Добрала? Кого хочеш віршами переферцюю. Мою останню поему знаєш? Слухайте всі: називається „Звощик“. „Ех, сглодал міне, парня, город. Не увіжу радново місяца. Разстібну я пашіре ворот, штоб способнее било павесіцца. Бил я буйной, весьолой парень—аржаная била голова. А тепер, пагібаю, барін, патаму засосала Москва... І-і-і! Ех-х-х!“ А хотіш, могу і по фізкультурі. На, мацай, не дреф. Помацай! О! Тоня нерішучо мацає. Ти теж помацай, не бійся! О! Людмила мацає. Груди—о! Кого хочеш по фізкультурі переферцюю. А що? Може брешу?

Абр. Ну, поїхала...

Омел. Так ночувати можна?

Вас. Не вгадав, козаче. Бачиш, яка в нас справа? Поженилися.

Омел. Хто-о-о?

Вас. Та от ми—я і Абрам. Так що, гражданин, містов немає.

Омел. Ні, серйозно?

Абр. Факт.

Омел. Давно?

Вас. Сьогодні. Я з Людмилою, а Абрам з Кузнецовою. От, з нею. Отже...

О м е л. Стривайте, хлопці. Єсть експромт. Слухайте. Гм... Пережились всі хлоп'ята, і всі радіють, як телята, лиш Омелян, поет відомий, зостався гм... гм... без дому.

А б р. Неважний експромт.

О м е л. Зроби, дурню, кращий. Ну, прощавайте. Вас. Куди ж ти? Чаю випий.

О м е л. Де там. Біжу робити організаційні висновки. Моментально щез.

ЯВА П'ЯТНАДЦЯТА

Без Омеляна

А б р. Бачили ненормального? Побіг дзвонити. Усім тепер роздзвонить. Ну, засідання іде далі.

Т о н я. Явний занепадник! Павза.

Л ю д. Як гарно грає радіо. Павза.

А б р. Тихе сімейне щастя!

Л ю д. Васятку, ти мене любиш? Молочка хочеш? Скажи своїй киці „няу“. Ну, няу!

В а с. неохоче. Няу.

З а в і с а

ДІЯ ДРУГА

Людмила і Васько ліворуч

Людмила кінчає прибирати в своїй хаті, кладе останні штрихи. Метушиться, милується, прибиває портрети діда й баби. Васько награв на гітарі, проте, обом нудно.

Вас. Хто це?

Люд. Це моя баба—домова хазяйка.

Вас. Баба?

Люд. Баба.

Вас. Баба?

Люд. Баба. А це дід, герой праці, видвиженець.

Вас. Видвиженець?

Люд. Видвиженець. Котику! З брудними ногами на чистім покривалі. Як тобі не совісно! Прибери ноги!

Вас. прибрав ноги. Дід і баба.

Люд. Котику, ти мене любиш?

Вас. А ти мене?

Люд. Люблю, а ти?

Вас. Теж люблю.

Люд. Дуже?

Вас. Дуже.

Люд. Дуже-дуже?

Вас. Дуже-дуже.

Люд. Дуже-дуже-дуже?

Вас. трішки роздратовано. Дуже-дуже-дуже-дуже!

Лю д. Ну, покажи, як ти мене любиш. От так?
Показує руками.

В а с. От так. Показує.

Лю д. А я тебе так. Показує. А ти мене так?

В а с. ледве стримуючи себе. А я тебе так.

Лю д. Ну, поцілуй мене в носик. Вас. цілує її.

Лю д. А тепер я тебе поцілую в носик. Цілує.
Теплого молочка хочеш?

В а с. Не хочу.

Лю д. А ти все ж таки випий. Будеш товстенький-товстенький.

В а с. Я не хочу бути товстенький-товстенький.

Лю д. Фі! А то будеш худенький-худенький.
Ну, випий молочка. Я тебе прошу.

В а с. М-м-м...

Лю д. Випий, котику.

В а с. М...

Лю д. Випий...

В а с. Я не хочу молока.

Лю д. А я хочу, щоб ти випив.

В а с. А я не хочу.

Лю д. А я хочу.

В а с. Остаточно ні!

Лю д. Остаточно да!

В а с. Остаточно не вип'ю.

Лю д. Значить ти мене не любиш?

В а с. Люблю.

Лю д. Остаточно не любиш!

В а с. Остаточно люблю.

Лю д. Так не люблять?

В а с. рикає. А як же люблять?

Лю д. В усякім разі не так.

В а с. майже кричить. А як же? Ну?

Лю д. Чого ж ти на мене нукаєш. Я тобі не шкапа. Заспокійте ваші нерви. Ну, давай бо миритись. Поцілуй мене в носик. Не хочеш? Фі!

Ну, давай бо я тебе поцілую в носик. Котику, скажи своїй киці: няу!

Вас. огидним голосом. Няу!

Люд. Ай!

Вас. Можу ще раз. Няу! Розлютувався. Іди, котику, я одкушу тобі носика. Няу! Випий молочка.— Я не хочу молочка. Няу! Годі! Я не можу більше жити серед баби—домової хазяйки і діда—видвиженця. Няу! Вони мені органічно гидкі. Я починаю розкладатися. А хто винний? Ти винна!

Люд. Чому це я?

Вас. Чий дід? Твій дід! Чия баба? Твоя баба!

Люд. Подумаєш!

Вас. Мовчи. Чиї завіси! Твої завіси. Чиє молочко? Твоє молочко! А кого засмоктує дрібнобуржуазне болото? Мене... Мене засмоктує болото!

Люд. Подивіться, його засмоктує дрібнобуржуазне болото. А мене не засмоктує? Хто казав і те, і те? І будемо, Людмилочко, вкупі будувати нове життя; я тобі, Людмилочко, читатиму книжки і я тебе, Людмилочко, водитиму по клюбах, і ти в мене, Людмилочко, будеш зразково-показова подруга життєва і п'яте й десяте... А де воно все?

Вас. Подумаєш!

Люд. Мовчи. Де твоє все, я питаюся? Немає? Забудьте, перекривлюючи: „Приший, Людмилочко, котикові гудзика. Дай, Людмилочко, котикові молочка. Котик хоче люлі-люлі. Няу, котик хоче ням-ням. Няу! Поцілуй котика в носик... няу!“ А нема того, щоб повчити чогось путящого.

Вас. зірвав з цвяху пальто і похапцем одягається. Ах, таке діло...

Люд. Куди ж ти, котику?

Вас. У тебе не питався.

Лю д. Котику, почекай. Ну, давай бо помиримося. Біжить за ним. Котику! Ну поцілуй мене в носик. В а с. Чорта лисого! Хай тебе цілує в носик дід-видвиженець.

Пішов, грюкнувши дверима

ЯВА ДРУГА

Лю д. сама. Скажіть, будь ласка. Дід не сподобався. Ф-ф-фф! Не дуже й треба — от бог, а тут порог! Зненацька плаче. І защо я така бідолашна Відійшла в куток і плаче.

ЯВА ТРЕТЯ

За сценою гуркіт від падіння велосипеду. Абрам і Тоня входять з книжками

А б р. Ой, цей ще мені проклятий велосипед! Поглянь, Тонько, чимала діра. Як? Не завадило б урегулювати. У тебе голка й нитки є?

Т о н я. Нема.

А б р. Ото жінка порядна!

Т о н я. Абраме, я тебе прохала — без міщанства.

А б р. Останні штани в чоловіка — в пень! Так це міщанство? Чудова теза... Ну, що ж, будемо читати?

Т о н я. Будемо.

А б р. Дайош!..

Т о н я. Абраме, тобі їсти не хочеться?

А б р. А тобі?

Т о н я. Уяви собі, хочеться.

А б р. Уяви собі, мені теж, між іншим, хочеться. І головне, в чім справа? Тільки вчора вранці пожерли 400 грамів вареної ковбаси і вже знову хочеться. Просто тобі непояснимий факт... Ну, вже читаймо?..

Тоня. Читаймо...

Абр. Читаймо. Читає. Лекція-перша. Вступ. Значіння науки. Суспільство. Вивчаючи історію людства, ми можемо простежити, як люди, борючись за існування, ступінь за ступенем створювали і вдосконалювали своє знаряддя праці. Тим самим вони підкоряли собі природу, збільшували кількість і поліпшували якість потрібних їм засобів існування...

Тоня. Абраме, може в нас всеж-таки щось залишилося від учорашньої ковбаси?

Абр. Це ідея! Треба подивитись. Шукає.

Тоня. Ну що, зосталось?

Абр. Зосталося. Дві сторінки з творів Коваленка. Показує папір. Можемо солідно закусити. Сумно посміхається. Ха!..

Тоня. Хороший чоловік.

Абр. Кузнецова, тільки без міщанства.

Тоня. Міщанство тут абсолютно ні при чому.

Абр. А що ж тут при чому? Може я тут при чому?

Тоня. Не будемо заходити в деталі. Читай. На чім ми спинилися? Шукає в книзі.

Абр. Ми спинилися на тому, що хочеться їсти.

Тоня. Абраме! Не забудь, що книжка в нас тільки до вівтірка. Читай.

Абр. Не хочу.

Тоня. Я тебе не впізнаю, Абраме. Читай.

Абр. А я не хочу.

Тоня. А я хочу, щоб ти читав.

Абр. Остаточо ні.

Тоня. Остаточо да.

Абр. Остаточо не читатиму.

Тоня. Значить, ти мене не поважаєш і... не любиш, тобто, в нас немає робочого контакту.

Абр. Є робочий контакт.

Тоня. Остаточно немає контакту.

Абр. Остаточно є контакт.

Тоня. Коли контакт є, то так не роблять.

Абр. А як же роблять?

Тоня. В усякім разі не так.

Абр. лютіє. А як же? Ну?

Тоня. Абраме! Не забувай, що я тобі не жінка-невільниця, а свобідна подруга в житті і товариш у роботі.

Абр. Америка!

Тоня. Ну, гаразд, припинимо цю дискусію і читаймо далі. На чім ми спинилися? Читає. Економічні епохи історії. Створення схеми економічного розвитку людства ще далеко від свого розв'язання... я гадаю...

Абр. до себе. Ух! Вола б з'їв!

Тоня. Що?

Абр. Нічого.

Тоня читає далі. Не спиняючись на попередніх справах, перейдімо до однієї з останніх, що належать німецькому економістові Карлові Бюхерові...

Абр. Кузнецова! Досить. Я не хочу більш Карла Бюхера... Я хочу великий шматок хліба і не менший шматок м'яса. Я хочу грандіозну яєшню з принаймні шести-семи яєць. Я хочу сала, масла, хочу молока, хочу жирів, хочу вітамінів, хочу огірків... Тонько, ти всеж-таки моя жінка, так я тобі заявляю цілком конкретно, що я хочу жерти.

Тоня. Абраме, не кричи. В тебе феодальні поняття про шлюб.

Абр. Феодальні поняття? Вона мене вчить політграмоти.

Тоня. Чшш! Що подумують сусіди!

Абр. А сусіди—це не феодальне поняття?.. А коли в чоловіка роздерлися останні штани і нема кому зашити—це не феодальне поняття?

А коли їсти нічого — це не феодальне поняття?
Тоня. Ах, так! Зриває з цвяха шинелю й одягається.
Докори!

А бр. Куди ж ти, Кузнецова?..

Тоня. Я не повинна давати тобі звіт своєї діяльності. Іде.

А бр. Тоню, Тонечко. Ну, читаймо, давай.

Тоня. Одчепись. Дай мені заспокоїтися. Пішла.

ЯВА ЧЕТВЕРТА

А бр. Очевидний факт. Справжня стопроцентна феодальна сімейна сцена. І, головне, в чім справа? Усі передпосилки є. Схожість характерів? Є. Робочий контакт? Є! Спільна політична платформа? Є. А поруч з тим така страшна неув'язка, а між іншим, пекельно хочеться їсти. Ньюхає. Ого! На Васьковій половині здорово пахне. Гм... Ньюхає. Гра вагання. Котлети. Можливо, що котлети, але я сказав би радше, що яєшня з цибулькою... Обережно стукає по ширмі, ледве чутно, дуже слабим голосом, майже пошепки. Можна?.. Нікого... Ньюхає. Просто тобі феодальний запах. Чи це етично? Навшпильках увиходить у Васькову половину і не помічає Людмилу, що лежить у дальнім кутку, закопавшись носом у скриню. Ой, скільки першоклясного життя. Чи етично? Га? Чи ні? Нібито котлети... Чи, може, неетично? Чи тільки намацати руками... Лізе на полицю, посуд з гуркотом падає, Абрам засипаний борошном. Ух! Людмила дивиться на нього, мов остовпіла.

ЯВА П'ЯТА

Абрам і Людмила

Люд. регоче. Ой, не можу... Ой, не можу ж я...

А бр. Я прошу вибачення, але сталася грандіозна неув'язка.

Лю д. Неув'язка? Ой, не можу... На кого ви по-
хожий?.. Це вас бог покарав.

А б р. Бог—це поняття судо-феодальне...

Лю д. А по чужих полицях лазити—це не фі...
фу... ой, не можу навіть вимовити... Це не судо-
феодальне?

А б р... стоїть обсіпаний борошном на ослоні, сумно. Що
таке приватна власність?

Лю д. Бідолашний! Подивіться на себе в дзер-
кало. Ой, не можу-у-у!.. Ввесь у борошні. Голодний,
одна халоша розірвана. Куди це дивиться ваша
дружина, цікаво б знати?

А б р. Моя дружина дивиться, на жаль, тільки
в історію суспільних форм Плотнікова.

Лю д. Ох ви, бідненький Абрамчику! Який ви
бідолашний. Що ж ви стоїте на ослоні все одно,
як пам'ятник Каразіну! Ідіть, я вас пожалую.

А б р. Ого, Кузнецова, чуєш? Твого чоловіка вже
починають жалувати безпартійні товариші!

Лю д. Стійте тихо.

А б р. Що це буде?

Лю д. Я вам зараз зашию халошу.

А б р. Завжди готов!

Лю д. зашиває. От так. Не хилитайтесь, як маят-
ник, а то вколю. От так... Ну й діра. Ніби собака
зубами пошматала.

А б р. Це феодальний велосипед, щоб його чорти
взяли!

Лю д. Ну, ні... не сіпайте, а то серйозно вколю...
От так! От так! Шиє.

А б р. Це хто висить?

Лю д. Це моя рідна баба, домова хазяйка.

А б р. На прочуд симпатична стара. А це хто?

Лю д. Це дід.

А б р. Теж першоклясний старий.

Лю д. Видвиженець і герой праці.

Абр. Хто б його знав. Такий молодий і вже герой праці. До чого ж мабуть приємно мати таку симпатичну бабу і такого вельмишановного діда.

Люд. Покиньте, глузувати.

Абр. Де там глузувати, коли я готовий прямо від усього серця обійняти ваших надзвичайних предків. Поворухнувся—наколовся на голку. Ай!

Люд. Я ж вам казала, щоб не рипалися—от і накололись. Стійте тихо. Перекушує нитку. Готово.

Абр. Була діра й немає діри. Просто неймовірно. Чудеса науки й техніки.

Люд. Ну?

Абр. Ну?

Люд. Ну?

Абр. Що ну?

Люд. Ну що тепер треба зробити?

Абр. А я знаю!

Люд. А хто ж знає? Треба подякувати, зрозуміли?

Абр. Дуже вдячний.

Люд. Та хто ж так дякує дамі. Не так. Фі, який з вас поганий кавалер!

Абр. Може треба мерсі? То — мерсі!

Люд. Та ні ж! Настирливо простягає руку. Ну?

Абр. Що?

Люд. Треба ручку поцілувати, зрозуміли?

Абр. Поцілувати ручку?..

Люд. Що ж ви остовпіли? Ну! Мерщій!

Абр. остовпіло цілує ручку. Ой! Поривисто втік на свою половину і починає длубатися в книгах.

Люд регоче. Ой, не можу!.. Ой, умру! Ой, який він смішний. Куди ж ви втекли, Абрамчику? Стривайте. Біжить. А другу ручку! Другу треба.

Абр. Подождіть. Швидко перекидає книжки.

Люд. Чого ви там шукаєте?

Абр. Партетику шукаю. Стривайте. Стався колосальний крах. Хтось спер партетику.

Лю д. Ну, і що ж з того?

А б р. А хто мені тепер скаже, чи етично це, чи неетично, щоб член ВЛКСМ цілував руку безпартійній товарищці?

Лю д. Безпартійній товарищці! От комік. Просто вмерти можна. Швиденько цілуйте.

А б р. Ви думаєте, етично?

Лю д. Цілуйте.

А б р. Чи, може, неетично?

Лю д. Та ну вас насправді. Як ручкою штани зашивати, так це етично, а як потім цю ручку поцілувати, так неетично. Ну, цілуйте ж!

А б р. Чи етично? Га? Чи неетично?.. Чи ні?..Га?..

Лю д. Цілуйте...

А б р. цілує. Чи так?

Лю д. Тепер цю. Абрам цілує. Тепер ще раз цю. Тепер цю.

А б р. Тепер знову цю, так? Цілує.

Лю д. Який хитрий. Досить, досить. Сміється однімає руки. Годі!

А б р. Цілком етично.

Лю д. То ж бо й є. Ах, ви мій любенький. Ах, ви мій бідненький. І нема ж кому вас пожаліти. Який же ви худенький-худенький. Вам треба молоко пити. Молочка хочете?

А б р. Ого! І хліба!

Лю д. Пийте, Абрамчику, пийте. Наливає йому молока. Хочете я вам покладу котлетку?

А б р. Хочу котлетку.

Лю д. Оце так умненько. Їжте. Нагулюйте.

А б р. Завжди готов.

Лю д. На здоров'ячко. Будете в мене товстенький-товстенький.

А б р. з повним ротом. А мені таки не завадить, коли я буду товстенький-товстенький. До речі, в мене сьогодні чомусь феноменальний апетит.

Люд. От і добре, Абрамчику, кушайте. Знаєте, Абрамчику, ви мені сьогодні чомусь усю ніч снилися. Дуже смішно. Нібито ми з вами разом по залізничному насипу на коньках сковзалися. Така ніч навколо страшна і раптом за нами примус, вроді, як паротяг з ліхтарями. Ту-ту-ту!.. жететься — у-у-у...

Абр. Тяжка пригода на транспорті.

Люд. І раптом ви мене обіймаєте...

Абр. Що ви кажете?

Люд. Йй-бо. А потім я вас раптом обіймаю. Інстинктивно обіймаються. І раптом ми разом. Цілуються.

Абр. Ого!

Люд. Йй-бо. І раптом ми прокидаємося... Цебто я прокидаюся.

Абр. А я не прокидаюсь?

Люд. Ви... теж... прокидаєтесь.

Абр. Оце мені жарти... А цілуватись?

Люд. Що цілуватись?

Абр. Цілуватися з жінкою товариша—це етично, чи неетично?

Люд. Так це ж було у сні.

Абр. У сні?

Люд. У сні.

Абр. Ну, якщо у сні, то, я думаю, скоріше етично, ніж неетично. Павза.

Люд. зідхає. Абрамчику. Мені, йй-бо, так соромно. Я не знаю, що таке етично, і що таке неетично!

Абр. Вона не знає, що таке етично! Куди ж, цікаво б знати, дивиться ваш вельмишановний чоловік Васько? Він же мусить дивитися, щоб ви розвивалися.

Люд. А він тільки дивиться, щоб я завивалася.

Абр. Який негідник!

Люд. І нікому мене помилувати і нікому мене розвивати. Плаче. І нікому зі мною книжку почи-

тати. І нікому мене в зоологічний сад повести.

Абр. Ой, бідна ви! Що ж ви й досі мовчали?

Давайте я буду вас жаліти, давайте я буду вас розвивати, давайте я буду вам книжки читати. Біжить по книгу. Тільки, будь ласка, не плачте. Коли жінчина плаче, в цьому є щось гаспидськи феодальне. Ну, читаймо. Можна почати з найпростішого. Читає. Електромагнітна теорія світла. Час, що ми переживаємо, становить собою епоху великих змің, що мають характер революційних зворушень в усіх ділянках життя. Майбутньому історикові нашої епохи ставиться завдання з'ясувати закономірний зв'язок, що об'єднує в єдиному історичному законі переживані нами соціалістичні одміни і ті глибокі зміни, що...

Люд. Абрамчику, поведіть мене в зоологічний садок.

Абр. Завжди готов. Монета є?

Люд. Кавалер! Є! Є!

Абр. То в чім же справа?

Люд. А Васько, що скаже? Васько?

Абр. А Тоня, що скаже? Тоня?

Люд. Ах, але це так цікаво... Подайте шубку, будьте кавалером. Ну, ходім. Пішли.

Абр. Зараз, Людмилочко, зараз. Затримався, пов'язує Васьків самов'яз, причісується. Зараз, зараз... не завадило б мати якийсь паршивенький самов'яз. Хіба взяти Васьків? Етично, чи неетично? А що таке самов'яз? А що таке етика? Етика—це поняття феодальне. От так. Голос Людмили: „Абраме“. Зараз! Тільки трішки напудрюся... Зубний порошок? Дайош зубний порошок. І волосся трішечки... Зараз, зараз!.. От так... Дивиться в дзеркало. Етично? Ого! Ще як етично!.. Іду... Налетів на Тоню, що увіходить.

ЯВА ШОСТА

Тоня. Абраме, що це значить?

Абр. Поступка дрібній буржуазії і заможньому селянству. Адью!

Тоня. Куди ж ти, Абраме?

Абр. гордо. Я не повинен здавати тобі звіт у своїх діях!

Тоня. Абраме!

Абр. Одчепись. Дай мені заспокоїтися. Швидко виходить.

ЯВА СЬОМА

Тоня. Ах, так? Будь ласка. Бере книгу і читає. Марксизм і його сучасна форма — діалектичний матеріалізм — от дорогоцінна зброя, що наявність її забезпечує незрівняну перевагу пролетарському революціонерові над буржуазним політиком. Світогляд цього останнього неминучо обмежений сьогоднішнім днем, грубий практицизм, служіння... служіння... Падає головою на книгу і безгучно плаче.

ЯВА ВОСЬМА

Швидко і нервово входить Васько

Вас. Людмило! Ти вдома? Шубки немає. Пішла! Тим краще. Годі! Так далі йти не може. Самов'яз? Під три чорти самов'яз! Проділь? Під три чорти проділь! Кузнецова, ти вдома?

Тоня швидко підвела голову, налагодила зачіску і хустинку. Васю! Ти?

Вас. Можна?

Тоня. Зараз. Хвилинку. Гарячково прибирається і декоративно заглиблюється в книгу. Стривай. Можна.

Вас. увиходить на половину Абрамову. Абрама немає? Ти сама?

Тоня. Сама.

Вас. Це добре. Мені треба з тобою серйозно поговорити... Коротка павза. Тоню!..

Тоня. Я...

Вас. придивляється до неї. Що з тобою? Ти плакала?

Тоня. Яка дурниця!

Вас. Тоню!

Тоня. Я.

Вас. Ти сьогодні щонебудь їла? Молочка хочеш?

Тоня хитає головою.

Вас. Кузнецова, я прошу тебе, випий молочка.

Тоня. Спасибі, мені не хочеться молочка.

Вас. Кузнецова, як тобі не сором. Що це за міщанські церемонії! Я ж знаю, що ти сьогодні зранку нічого не їла. Випий же, я прошу тебе. Іде по молоко. Тут цілий глек. Здивований бачить, що в глеківі нічого немає. Порожньо!.. Гм!.. Хто ж це вилигав, цікаво дізнатися! Тонечко, молока саме немає. Я тобі зараз дістану котлет. Бачить, що котлет немає. Гм... немає... зникли... дуже дивно... Я догадуюся, чия це робота! Ну нічого... Невже ж нічого не зосталося... Ага, ковбаси трохи є... і половина булки... От... Іде до Тоні. З'їж, прошу тебе, ковбаси. Тоня бере їжу і їсть.

Тоня. Спасибі.

Вас. От так. Молодця. Будеш у мене товстенька-товстенька... Тоню... Коротка павза.

Тоня з повним ротом. Так...

Вас. Тоню! Так далі бути не може. Подивись мені в вічі.

Тоня. Для чого це?

Вас. Подивись. Чесно.

Тоня. Ну?

Вас. Ти любиш Абрама?

Тоня. Це тебе не обходить.

Вас. Ні, обходить. Любиш, чи не любиш — тільки по-чесному?

Тоня. Я не розумію, що це за ідеологічна формула питання: любиш, чи не любиш. Ще що вигадасеш!

Вас. Тоню... Для мене це дуже важно... Любиш, чи не любиш?..

Тоня. Ну, право ж, я не розумію... Я Абрама дуже поважаю. Абрам мене теж поважає... У нас з Абрамом робочий контакт... Схожість інтересів... Спільна політична плятформа... Мені здається, що для сімейного життя...

Вас. Стоп! Ні слова більше. Не любиш! Слово чести не любиш... не любиш... Кузнецова... Чого ж ти зачервонілася! Уррра! Тонько, я без тебе жити більше не можу, розумієш!

Тоня. Ти сказився?

Вас. Правильно. Сказився. І наплювать. Тонько... Тонечко... Любиш так?

Тоня. Стривай, пожди...

Вас. Любиш. Йй-бо любиш. По оцах бачу. Урра!.. Тепер усе піде по-іншому, по-щасливому, Тонько. Будемо вкупі читати, вкупі працювати, вкупі любити, вкупі гуляти.

Тоня. Ненормальний.

Вас. Ур-раааа!..

Тоня строго. Почекай, Ваську. Стривай. Сядь. Обміркуймо об'єктивно те становище, що створилося. Гарзд, припустимо, ти покинеш товаришку Людмилу, а я покину товариша Абрама і ми з тобою зійдемося на основі... Нерішучо. Чи добре це буде з погляду нової сімейної моралі?

Вас. Ясно, що добре.

Тоня. Ясно, що недобре. Сьогодні зареєструвалася з одним, завтра розлучилася, а позавтра зареєструвалася з другим... Який приклад ми

дамо іншим партійним товаришам, а також найбільш активним верствам безпартійної молоді і біднішого селянства?

Вас. Ачей бідніше селянство не помітить!

Тоня. Чистий опортунізм. Крім того, не можна будувати свій індивідуальний добробут і, коли хочеш, щастя, на нещасті інших партійних і безпартійних товаришів. Я маю на увазі товаришів Абрама і Людмилу. Я не маю ніяких даних, щодо товаришки Людмили, але щодо товариша Абрама, то його життя буде загублене.

Вас. І Людмиліне життя теж буде загублене.

Тоня. Товариш Абрам, коли користуватися застарілою ідеалістичною термінологією, закоханий у мене нестямно. Він цього не переживе.

Вас. Людмилка теж не переживе. Закохана, як кішка. Факт. Цілий день розповідає про своїх діда та бабу і примушує лигати молоко.

Тоня. Отож.

Вас. Що ж нам робити? Тонько?

Тоня. Доведеться пожертвувати своїми особистими інтересами заради інтересів загальних.

Вас. Яка неприємність!

Тоня. Держися, Васю. Ти бачиш, мені... мені теж тяжко... будьмо друзьми... От тобі моя дружня рука. Простягає руку, Васька стискує, але не випускає.

Вас. Яка неприємність. А ще ти мені сьогодні всю ніч снилася. Ніби ми з тобою накриваємо на стіл... і ввесь час б'ються тарілочки... Все б'ються, а навколо така ніч. А вітер виє... А тарілочки все б'ються ...у...у...у...у.

Тоня. Ідеологічно невитриманий сон,

Вас. І раптом ти мене обіймаєш!

Тоня. Що ти кажеш?

Вас. Їй-бо. І раптом я тебе обіймаю. Інстинктивно обіймаються. І раптом ми обоє... Тонечко... Цілюються. Тоня. Стривай... котику мій золотий... Що ми робимо?

Вас. І раптом ми ще раз... Цілюються.

ЯВА ДЕВ'ЯТА

Увіходить Флавій

Флавій. Цілуйтеся, дітки, цілуйтеся.

Тоня. Ах!

Вас. Ах!

Тоня. Товаришу Флавій!

Вас. Флавію!

Флавій. Нічого, дуйте далі, не соромтеся. Революція від цього не постраждає.

Вас. От тобі й книш!

Тоня. Товаришу Флавій... Ти можеш чортзна що подумати... Слово честі... але це чисте непорозуміння.

Флавій. Хо-хо-хо! Ваську, як це тобі подобається. Радянський шлюб уже в неї зветься „чисте непорозуміння“. І ти не протестуєш, як чоловік?

Тоня. Запевняю тебе... що він... що я...

Флавій. Ні, дітки, жарти набік. Як же це в вас уже так швидко сталося. Прямо в ударному порядку. Прибігає наш знаменитий поет Омелян Черноземний і—бац, без ніяких попереджень, просто з мосту: „товариші, остання новина, Васько оженився, Абрамчик оженився, сидять усі вкупі і п'ють чай з булками, словом, повний розклад“. Стий! Хто оженився? Коли оженився? З ким оженився? Чому оженився? Так хіба ж від цього барана можна добитися діла! Біжу, каже, з приводу цього робити організаційні висновки, влаштувати вечірку, кликати хлопців і нікотерих

двадцять. Як корова язиком його злизала. Отже ждїть, дитинчата, гостей, грїйте чай, берїться до примусу.

Тоня. Примус! Сїдає знеможена.

Флавій. Ні, дїтки, без жартів, вітаю. Живіть, дитинчата, у згоді, не сварїться, працюйте вкупі... Але, головне, хто мене здивував, так це наш Абрамчик. Хто б його подумав! Абрамчик оженився! Хо-хо! Просто сюжет для Дем'яна Бедного. До речі, де Абрамчик?

Тоня. Так, насправді, де ж Абрамчик?

Вас. Абрам... теє... оцеє... Там...

Тоня. Пішов пройтися... з жінкою...

Вас. Погода така приємна... сніжок...

Тоня. Так... Сніжок такий... Мабуть, вони скоро прийдуть.

Флавій. З ким оженився Абрамчик?

Вас. Так, насправді, з ким?.. Тобто я хотїв сказати — з цею самою... Кузнецова! з ким одружився Абрам?

Тоня. Абрам? З товаришкою Людмилою...

Вас. З Людмилою? Це мені жарти. Тобто я хотїв сказати оце саме: з товаришкою Людмилою... Вона така, знаєш в цілому і взагалі симпатична...

Тоня. Не бачу нічого особливо симпатичного: міщаночка з дрібнобуржуазною ідеологією. Пфф! А втім, не будемо про це говорити.

Флавій. Нум... нум... дїтки, покажуйте свою територію, демонструйте свої технічні досягнення. Ви, власне, де міститесь?..

Вас. Ми... взагалі... тут... так знаєш...

Флавій. А Абрамчик з сімейством?

Тоня. Абрам... теж... живе... тут... взагалі...

Вас. Тут... от... отак...

Флавій. Ага... гм... симпатично... симпатично...
А це хто? Показує на портрет баби.

Тоня. Це? це так... одна немолода інтелігентка...

Вас. Бабуся!

Флавій. Чия бабуся?

Вас. Її бабуся... Домова хазяйка... А це дід... мій дідусь... герой праці... видвиженець...

Флавій. Молодці хлопці. А це, значить, ваше технічне устаткування. Роздивляється інвентар і посуд. Примус? Ого! Добрий примус. Миски? Що ти його скажеш — чотири шклянки... Дзеркало... Ну-ну... хлоп'ята обросли...

Тоня користуючися з того, що Флавій зайнявся оглядати кімнати. Васю... ну...

Вас. Компот!..

Тоня. Який сором! Який стид! Я не можу довше брати участі в цьому огидному міщанському фарсі. Треба в корні знищити недостойну брехню.

Вас. Що ти хочеш зробити?

Тоня. Я зараз скажу Флавію, що це був жарт.

Вас. Тонько, ти сказалася. Він же ж бачив, як ми цілувалися.

Тоня. Все одно.

Вас. Кузнецова!

ЯВА ДЕСЯТА

Увійходять хлопці й дівчата

Флавій. Ті ж самі і гості.

1-ий. То Флавій уже тут! Здорово, Флавію!

2-ий. Перший на місці злочинства.

1-а. Оце називається організатор, так організатор!

2-а. Просто не людина, а карета швидкої медичної допомоги.

Ф л а в і й. Правильно. Виїжджаю негайно, з першого виклику.

1-ий. А нум, которі головні жертви необачної любови? Покажіться!

1-а. Васько! Дивіться на нього. Дй, спасибі!

2-ий. Тонька Кузнецова! Не витримала, спеклася!

1-ий. Товариші, більше організованости! Не всі разом. Увага! Раз! Два! Три!

Всі хором. Хай жи-ве чер-во-не по-друж-жя!

Вас. убік. Компот! Компот!

Тоня убік. Я не перенесу цієї ганьби.

2-ий. А де ж Абрам з дружиною? Я не бачу Абрама.

Ф л а в і й. Абрамчик буде.

1-ий. А я не бачу чаю і, взагалі, шамла. Це гірше...

1-а. Нум ви, сімейний осередок, продемонструйте своє хазяйство!

2-а. Так, не завадило б чаю. Кузнецова! Що ж ти мовчиш — скликала гостей, а сама хвостиком накрилася.

2-ий. Чортзна що! Хочемо чаю. Товариші, протестуйте!

1-ий. Увага! Раз, два, три!

Всі хором. Вима-га-ємо ча-ю! Хо-че-мо ша-ма-ти!

2-а. Насправді, що це за діло. Де ж та знаменита вечірка, за яку... Такого нам наказали.

Ф л а в і й. Хлоп'ята! Спокій і тиша! Не лякайте молоде подружжя. Все буде.

1-а. Диви, як ловко розгородилися.

2-ий. Здорово!

1-ий. А ну, товариші, геть дрібнобуржуазні переділки, а то нам сьогодні ніде веселитися. Навались! Одсуває ширми, завіси і шахву.

Голоси. Тягни його! Сюди! Сюди! Ширми!
От так. Більше простору. Ех, раз, іще раз! Дівчата,
навались!.. Одсувають.

Тоня. Васю, що ж це буде? Що подумав
Абрам?

Вас. Абрам, а що подумав Людмила?

Тоня. Це жахливо... Він цього не переживе...

Вас. Вона теж не переживе. Істинний факт.

Тоня. Що робити?

Флавій. Хлоп'ятка! Увага! Абрамчик з дру-
жиною іде!

Вас. Могила. Компот! Капуть! Капстроль!

1-ий. Ховайся, браточки!

Голос. Ховайся, ховайся! Що ж ти стоїш?
От сюди, за книги.

2-а. Ваську, ховайся швидче... отут...

Флавій. Абсолютна тиша. Можу собі уявити
Абрамчика в ролі мужа.

Вас. Хлоп'ята!..

Тоня. Товариші, сталася помилка...

1-ий. Цссс... ні звука... Ш-ша... За сценою чути
сміх Людмилочки.

ЯВА ОДИНАДЦЯТА

Увійходять Людмила і Абрам

Люд. вбігає регочучи. Котику, поцілуй мене в
носик.

Тоня. Гадюка!

Абр. А це етично? Цілує. Чи може неетично?
Цілує.

Вас. Паршивий ренегат. І, головне, в моїм са-
мов'язі.

Люд. Котику, скажи „няу“.

Флавій. Дивіться, Абрамчик уже став ко-
тиком.

Люд. Ну?

Абр. Няу!

Вас. грізно. Няу! Всі вискакують.

Всі хором. Няу!

Люд. Ай, Васько!

Абр. Ух! Кузнецова! Небувалий крах, як риба об лід,

Всі хором. Хай жи-ве чер-во-не под-руж-жя!

Тоня кидається Васькові в обійми. Я не можу цього довше переносити — одведи мене звідси.

Абр. Людмило, держіть мене, я зомліваю. Падає їй в обійми.

Флавій. Цілуйтеся, дітки, цілуйтеся. Революція від цього не постраждає.

ЯВА ДВАНADЦЯТА

Гуркіт велосипеда, що впав. Увіходить Черноземний

Омел. А ну вас під три чорти, з вашим буржуйським велосипедом. Ледве не розірвав матню на канцур'я.

Флавій. Омеляна ще не вистачало для загального лікування.

Омел. Здорові, хлопці! Остовпів, побачивши Тоню в обіймах Васька, Людмилу в обіймах Абрама. Стій! Що це таке я бачу? Васько і Тонька... Абрамчик і Людмилка... Чудо чуднее — диво дивнее. Ша! Слухайте експромт. Отак-о жениться ні в якому разі не годиться. І хто тут з ким жонатий, не добере ведмідь рогатий.

Флавій. Ще за рибу гроші. Здається, досить ясно, хто з ким жонатий. Абрамчик з Людмилою, а Васька з Кузнецовою. Сам же про це перший і бевкнув. Ти що, може п'яний?

Омел. Е ні, браточки, стривайте. Може хто-небудь і п'яний, та тільки не я. Сам, можна сказати, на свої очі бачив, хто, з ким оженився.

Вас. одчайним шопотом. Цсс... Мовчій...

Абр. так само шепотом і на мигах. Мовчи... це ж неетично!

Флавій. Товариші, ви тут щонебудь розумієте? Весілля на Сабуровій дачі.

Омел. Самі ви всі з Сабурової дачі! А я ще, слава богу, при своїм розумі і твердій пам'яті і можу кого хоч переферцювати віршами. Поему „Звощик“ знаєте? Слухайте: І-і-і-і-і-ех сгладал міне парня, город...

Флавій. Заткнися, генію. Набридтвій „Звощик“ гірше від писаної торби. Слухати не можу.

Омел. А щодо цих-о жевжиків... Показує на парочки, вони щось показують на мигах. Та ну вас. А щодо їх, то я на власні очі знаю, що Васько одружений з Людмилою, а вас тут, дурнів, обвели круг хати.

Абр. Отож! Факт! Звичайно, обвели. Людмилочко — стверди.

Вас. роблено сміється. Авжеж обвели... А ви що думали. Хі-хі... Флавію, добре ми тебе з Кузнецовою обвели? Га? Тонько, підтверди.

Тоня. Товариші, це все був жарт. І товаришка Людмила... Може ствердити...

Люд. Ой, які ви всі смішні, що й жартів не розумієте. Фі! Сумно бере Васька за рукава. Це мій законний, зареєстрований чоловік. Навіть довідку з загсу можемо показати.

Абр. сумно іде до Тоні. Це моя законна, зареєстрована подруга життєва. Кузнецова га? Робочий контакт є? Є! Схожість інтересів є? Є! Політична плятформа є? Є!

Тоня сумно. Є!

Абр. Так у чім же справа?

Омел. Ша! Чотири рядки. Слухайте. Експромт. „Всіх піддурили, як баранів, за вийнятком Черно-

земного Омеляна. А Омелян найрозумніший — він не баран“.

1-а. Слабувато!

Омел. Скажи краще, дурна!

Флавій. Що ви скажете! Як підвели! Ах, головне, хто мене найбільше здивував, так це наша Тонечка Кузнецова. Хто б подумав, що така серйозна дівчина з таким солідним громадсько-політичним стажем здатна на такі пустотливі жарти? Га? Що ви скажете, дітки? Молодець Кузнецова, я щиро радію, на тебе дивлячись. Не все ж граніт гризти, можна й повеселитися. Правильно.

1-ий. Так у чім же справа? Товариші, засідання іде далі. Виймай шамло. Гості виймають дари.

2-ий. П'ятсот грамів краківської.

1-а. Чотири булки, четверо яєць.

1-ий. Фарширований судак.

2-а. Чвертка масла, два оселедці.

Омел. Становить три пляшки пива. І-ех! Сглодал міне, парня, город!..

Тоня. Товариші, я категорично протестую проти алкоголю в комсомольській сім'ї.

Омел. Подумаєш, алкоголь. Паршиве пиво. Флавію, на твій суд! Три пляшки пива можна?

Флавій. Заради такого діла? Три пляшки? Сип! Революція від цього не постраждає.

Омел. Єсть. Одкриває пиво.

1-ий. Товариші, увага! Нум хором! Пісня.

Абр. Прощай, Людмилочко.

Вас. Прощай, Тоню.

Люд. Прощай, Абрамчику.

Тоня. Прощай, Васю.

З а в і с а

ДІЯ ТРЕТЯ

ЯВА ПЕРША

Та сама кімната та дещо в хаотичному стані. Абрам і Людмила. Кожен на своїй половині. Деякий час прислухаються і оглядаються—чи ніхто їх не бачить. Потім біжать одне до одного і на середині авансцени похапливо і гаряче обіймаються... Після деякої павзи

Лю д. Що ми робимо?

Абр. А я знаю, що ми робимо?

Лю д. Ні, ні, не цілуй мене більше. В мене є чоловік.

Абр. Легко сказати — чоловік! Легко сказати—не цілуй!

Лю д. Не цілуй мене, котику. Не муч. Сказатися можна. Ні. Ні!

Абр. Так одне з двох—одягни мені намордника.

Лю д. Я жити без тебе не можу.

Абр. А я можу жити без тебе?

Лю д. Що ж це буде?

Абр. У загс!

Лю д. Сказатися!

Абр. Чи неетично? Га?

Лю д. А Васько?

Абр. Не кажи мені про Васька. Коли мені кажуть про Васька, я хочу йому голову одірвати. Що Васько?

Люд. Не перенесе. Враз душу свою загубить. Безумовно.

Абр. Кохає?

Люд. Ой, Абрамчику, лихо мое, до того ж кохає, просто обожає. Просто неможливе діло.

Абр. Все одно: одне з двох—або я, або Васько. В загс! Га? Людмилочко? Будьте свідомим товаришем. Ну?

Люд. Як же так, котику? Сьогодні записалася з одним... завтра розписалася... Позавтра знов записалася з іншим... негаразд... Що скажуть люди?

Абр. Людмילו! Тільки без міщанства. При чому тут люди, коли ми жити не можемо одне без одного. І, головне, в чім тут справа? Схожість характерів є? Є! Обопільне розуміння є? Є! Трудовий контакт є? Є! Людмילו... Ну... Так у чім же справа?

Люд. Ти мені зовсім голову заморочив.

Абр. Ну, Людмילו. Рішайся. Враз!

Люд. Сказитися.

Абр. Це буде таке життя, таке життя!

Люд. А все одно. Кидається до нього в обійми. Щастя мое! Поцілунок. Ходімо.

Абр. Ходімо.

Люд. Сонечко! Бере його за руку. Дорогий чоловіче. І тобі ні трішечки не шкода Тоні?

Абр. Стій, насправді, про Тоньку я не подумав. Добре тобі діло: приходить Тонька сьогодні після осередку додому, стомлена і бачить, що її чоловік уже не її чоловік, а чужий чоловік. Це етично, чи неетично?

Люд. Ходім, котику, ходім.

Абр. А Тоня?

Люд. Що Тоня?

Абр. Не перенесе.

Лю д. Кохає?

А б р. Ого! Прямо обожає.

Лю д. Все одно. Одне з двох—або я, або Тоня. Одягай пальто, а то загс зачинять. Будь же свідомим товаришем. Ну?

А б р. Сьогодні записався... завтра розписався... позавтра знов записався... Морально-етичне нехлюйство, полова розбещеність... Що подумують хлопці з райкому? Що скаже товариш Флавій?

Лю д. Флавій? Тихо ридаючи. Неетично?

А б р. Безумовно.

Лю д. ридаючи. Сонечко мое... чи... може бути... етично?

А б р. Безумовно. Принципово неправильно будувати особисте сімейне щастя на базі сімейного нещастя інших партійних товаришів.

Лю д. Значить... нам не можна?..

А б р. Не можна!..

Лю д. А я думала... А я... Абрамчику... а я... так... Ридає.

А б р. Людмилочко.. Я теж, ти бачиш — я взяв себе в руки. Візьми теж себе в руки. Будь жінчиною!

Лю д. Значить, прощай, Абраме!

А б р. Прощай, Людмилочко.

Лю д. Добре... тоді я знаю... Поривисто. Прощай, котику. Обіймає крізь сльози. Скажи... своїй киці... няу...

А б р. Няу. Майже ридає—розходяться.

Лю д. Абрамчику!

А б р. Я!

Лю д. Прощай, прощай. Обійми.

А б р. Прощай. До чого ж це виходить неетично, коли все етично. Розійшлися по своїх половинах, Абрам сумно занурюється в книги, праву частину завіси запинається.

Лю д. сама на своїй половині. Добре... тоді я знаю...

Не можу я більше... Рішуче береться збирати свої речі. Раптом знесилена сідає долі і ронить свою голову на клунок. Не можу я... не можу...

ЯВА ДРУГА

Гуркіт велосипеда, увиходить Васько.

Вас. А ну його к чорту з тим проклятим велосипедом. Теж мені сімейне щастя, щоб воно здохло. От... Усі слова висипалися з голови... Людмило... мені треба, з тобою серйозно побалакати... Далі так бути не може... Справа в тім, що я... справа в тім, що ми... справа в тім, що наші з тобою відношення у корні... Тільки ти, головне, не сердься і постарайся мене зрозуміти... Як би тобі пояснити. Бачиш, я хочу бути щодо тебе порядною людиною до кінця. Може це тобі буде неприємно і навіть боляче... Та краще сказати прямо й чесно... Заший мені штани. До себе. Тобто, що це я таке кажу!..

Люд. Тільки без міщанства.

Вас. Що... що...

Люд. Без міщанства, це неетично.

Вас. Он як! З довгим здивованням дивиться на Людмилу, пошвикує, помовчавши дещо. Гаряче. Ні, ні, Людмилочко. Ти даремно кажеш, що це неетично. Коли б я тебе душив, брехав, удавав би з себе... Ти мене розумієш? Тоді це, ясне діло, було б огидно і неетично. Але я хочу з тобою побалакати просто, чесно, по-комсомольському, по-товариському...

Люд. Я тобі не невільниця, а вільна подруга. Сам розірвав штани, сам і зашивай.

Вас. При чому тут штани? Не про штани мова!

Люд. А про віщо ж мова?

Вас. роздратований. Зовсім про інше. Бачиш? До себе. Просто язик не слухається... Вона цього не пе-

решесе, погубить життя своє, безумовно. А! Перебільшено різко. Мова йде про тебе і... ну, звичайно... ну... ну, і про Абрама... Про ваше...

Лю д. Ой, боже ж мій, усе знає. Просто сказитися!

В а с. Не перебаранчай. Я кажу про ваше... Тобто про ваше... ти мене розумієш?..

Лю д. Ой, котику, я нічого не розумію. От істинний хрест, нічого не розумію. До себе. Факт, що не перенесе, життя своє погубить і очі в нього ненормальні... До нього. Нічого я не знаю, котику, нічого не розумію... Про одне тільки благаю, котику, не муч ти себе... Серце моє не катує... Воно й так уже... Зронила голову на клунок.

В а с. От що, Людмилу. В одній повертається до шахви. Язик не слухається. Не перенесе, смерть собі заподіє... Факт! До того кохає, що страшно робиться. Е! Махає рукою. Де там! Притулився лицем до шахви.

Лю д. підвела голову і бачить його пригноблену фігуру. Бідолашний, як же він страждає... Рішуче. А, все одно. Нехай!.. Починає знов в'язати клунок. Все одно, все одно..

В а с. Ти що робиш?

Лю д. Не питайся в мене, Васю.

В а с. Ідеш, чи що?

Лю д. Так, іду.

В а с. з погано прихованою радістю. Чому так?

Лю д. Іду. Не питайся.

В а с. лицемірно. Але всеж-таки... Людмилочко...

Лю д. Ні, ні... Пам'ятаєш, як ми умовилися? Нічого не кажи мені... Не прохай... Не затримуй мене, пусти, пусти.

В а с. лицемірно. Що ти, Людмилочко, як же я можу, кицько, тебе не пускати? Ще що? У нас же не який там небудь феодальний шлюб... Будь ласка... Я хіба що... я тільки так поцікавився... Звичайно... Любити не присилуєш..

Лю д. Ну от... Я значить... Підняла клунок. Іду...
Прощай...

В а с. Ну... Підходить до неї прощатися, не знає, як йому поводитись.

Лю д. щоб уникнути важкої сцени. Ні, ні, нічого, я ще зайду. Тут дещо залишилося. Прощай, Васю.

В а с. Прощай, Людмилочко... Вона пішла. Вас., ледве стримуючи радість з приводу того, що так усе на добре вийшло, іде слідком за нею і бурмоче не занадто голосно.

В а с. А може все ж таки... якнебудь... зосталася б... Слово честі... Право ж, Людмилочко... Обережніше, не налеті на велосипед... Іде до дверей і витанцьовує. Пішла, пішла... І дуже просто... Пішла... хі-хі...хо-хо... Без ніяких драм... Ай, спасибі... Тонько, Тонечко моя, Тонько, Тонечко моя! Тонько, ягідко моя. Починає танцювати, регоче. Ліва частина завіси засувається і затуляє його танець.

ЯВА ТРЕТЯ

Одтуляється права частина завіси. Абрам

А б р. сидить знітився. Схожість характерів є? Є! Обопільне розуміння є? Клясова приналежність є? Є! Є! Трудовий контакт є? Є! Все є і тимчасом такий колосальний крах. Учім справа? Не розумію... Схожість характерів є?.. Трудовий контакт є? Все є! А взагалі і в цілому — могила! Чи все сказати Тоньці просто? Чи неетично? Га? Ні, вона цього не переживе. Чи етично? Га? Чи ні? Сказитися можна.

ЯВА ЧЕТВЕРТА

Увіходить Омелян

О м е л. Здоров, старий.

А б р. Здоров.

О мел. Танцюй.

Абр. Чому я маю танцювати?

О мел. Тому, що повинен. Танцюй.

Абр. Нове діло.

О мел. Танцюй, кажу.

Абр. Чи ти п'яний?

О мел. Танцюй, танцюй, ну! „А чого ти бідний, а того, що блідний“. Ну! Наспівує танця і сам притуплює.

Абр. Чи бачили ви божевільного птаха-какаду? Так це він!

О мел. Від какаду чую. Танцюй!

Абр. Чому я маю танцювати?

О мел. Тому, що порядку не знаєш. У нас таке правило, як до кого прийшов лист, так тому безумовно кладеться по штату танцювати. Виймає лист О! Лист! Танцюй. Наспівує.

Абр. Кому лист?

О мел. Тобі, тобі. Танцюй!

Абр. Мені лист? Рідкий історичний факт. З сімнадцятого року листів не одержував. І забув навіть, як це робиться. Давай сюди.

О мел. Танцюй!

Абр. Годі жартувати, давай. О мел. держить листа над головою і не дає.

О мел. Танцюй, а то — бачив? Показує мускулатуру. О! Помацай.

Абр. Бачили ненормального? Від кого?

О мел. Від подруги, від дружини.

Абр. Від якої дружини?

О мел. Від такої самої, від твоєї. Від Тоньки!

Абр. Від Кузнецової? Щонебудь з нею сталося?

О мел. Нічого не сталося. Зустрілися в учрозподілі. Прохала тобі передати. Танцюй.

Абр. Не мороч голову. Давай!

О м е л. Еге! Танцюй.

А б р. Ой, боже ж мій! Бачили дурня? Тут сімейний крах, а він силує танцювати. Я не вмію танцювати, поняття не маю. Ну, давай же, давай.

О м е л. Танцюй.

А б р. Та я ж не вмію... От сволота... Ну, біс із тобою... Незграбно танцює під плескання й акомпаньямент Омеляна. Ну, давай.

О м е л. Танцюриста з тебе, знаєш, як слон по шклянках. Танцкомік. На!

А б р. хапає листа. Ух, я вже почуваю, починаються феодальні штучки. Розкриває, читає і коментує. „Товаришу Абраме. Я довго думала і прийшла до висновку, що так далі бути не може“ — Людмилко! Га! Я ж казав, що вона докопається до об'єктивних умов. „При об'єктивних умовах, що створилися, наше співжиття стає неможливим. Ти, звичайно, розумієш, про віщо я кажу“. Ух! Крах! Усе знає! „Вважаю за потрібне зробити з цього організаційний висновок“. Ой, здається зараз буде труїтись. „Я мушу відійти. Збери всю свою мужність і не пробуй мене затримувати“... „Так треба“. Катастрофа! — „Коли будеш читати цього листа, я вже буду мабуть“... тільки хай бог милує, щоб не в крематорії — „я вже буду, мабуть, у вагоні, по дорозі на село, куди мене посилає учрозподіл на підставі особистої заяви. Постарайся мене забути і Плотнікова віддай Соні Огурцовій. З компривітом А. Кузнецова“. Ай, Тонько! Молодець. А я думав, що буде щось страшенно феодальне. Ха! Без ніяких драм. Людмилко, ти чуєш, з компривітом. З компривітом Кузнецова, з компривітом Кузнецова... Починає дико танцювати з правого боку сцени, за завісою чути плясову музику, гітару, тупіт і різкий спів Васька.

Омел. Бачили? Бачили? Он як викомарює. А ще прибіднювався, що не має поняття, як танцювати. Ого!

Абр. танцює. З компривітом Кузнецова, з компривітом Кузнецова. Пішла, пішла, пішла... Одсувається ліва сторона завіси і одтуляє Васька, що радісно танцює під гітару.

ЯВА П'ЯТА

Зліва танцює Васько, справа Абрам. Омелян мовчить, не розуміє. Васько і Абрам, танцюючи, зближаються на середині авансцени, довго дивляться, підморгують одне одному.

Вас. співає і танцює. Пішла, пішла, пішла, пішла.

Абр. теж. Пішла, пішла, пішла, пішла... З компривітом Кузнецова, з компривітом Кузнецова.

Омел. Бачили йолопів?

Вас. спинився, дивиться на Абрама. Пішла. Ха-ха! Пішла.

Абр. спинився, дивиться на Ваську. Пішла! Факт.

Вас. регоче, підморгує. Пішла.

Абр. теж. Пішла.

Вас. Стій. Хто пішла?

Абр. А хто пішла?

Вас. Ясно хто—Людмилка.

Абр. Що? Людмилка пішла? Ти сказився... Кузнецова пішла!..

Вас. Що? Ти сам сказився. Тонька... пішла. Ти жартуєш?

Абр. Стій! Остовпів.

Вас. Стій! Остовпів.

Омел. Хоч стій, хоч не стій, братця, а діло зовсім ясне: обидві баби намазали п'яти салом. Ясний факт.

Вас. Стій. Вона... зовсім... пішла?..

Абр. Зовсім. А що?

Вас. Куди?

Абр. Працювати поїхала не село. А що?..

Вас. На село?.. Як це так?.. Стривай...

Абр. Стривай... Людмила... зовсім?..

Вас. Зовсім... А що?..

Абр. Куди? Куди, кажи?

Вас. Взагалі... Невідомо... А що?

Абр. в одчай. Куди ж ти дивився?

Вас. Чого там я. Куди ти дивився? Як ти її одпустив?

Абр. Ні, куди ти дивився?

Вас. Я куди дивився? Стривай. А ти, власне, при чому тут?

Абр. А хто ж тут при чому? Може ти тут більше при чому?

Вас. Мовчи. До того призвів дівчину, що вона пішла світ за очі, щоб тільки не бачити твоєї поганої пики. Де ж її, де ж її тепер шукати!

Абр. Я довів дівчину? А ти що зробив? А ти до чого Людмилу довів? Перекривлює. „Котику, поцілуй мене в носик, котику, скажи „няу“.

Вас. А тобі яке діло?

Абр. А тобі яке діло?

Вас. У! бачити тебе не можу спокійно. Хазяйчику паршивий!..

Абр. Від ренегата чую.

Вас. Це хто ренегат? Я ренегат?

Абр. Ренегат і опортуніст.

Омел. у захваті. Я б на твоєму, Ваську, місці за ренегата образився б.

Вас. Це хто ренегат? Наступає, замахується.

Омел. Правильно, хлоп'ята, бийтеся, тільки музикальний інструмент не розбийте.

Вас. Хто ренегат?

Абр. Кинь гітару! Одступили за двері.

О м е л. дивлячися в двері. Правильно. Крий! Хо-хо! Формений експромт.

Г о л. В а с. Хто ренегат? Гуркіт падіння велосипеда.

О м е л. у двері. Хлоп'ята, це не годиться гітару калічити. Бийтеся по всіх правилах, як написано в романі. На другому поверсі в Володьки Сениці є денкінські шаблі. Крий! Гамір. Сип! Щоб дуель по всій формі. Не інакше.

Г о л. А б р. Кинь гітару.

Г о л. В а с. Хто ренегат?

Г о л. А б р. Кинь гітару, а то я за себе не ручуся.

Г о л. А б р. Пусти!

Г о л. В а с. Стій!

О м е л. у двері. Сипте, братчики, по шаблюки. Хо-хо-хо!.. Бийтеся, браточки! Гамір у коридорі вшух.

ЯВА ШОСТА

О м е л. повертається, витираючи піт, як після важкого бою. Це називається — дотанцювалися. Сміха! Аж я сам запарився. Ну, як тепер баби звідси остаточно евакуювалися, можна, слава богові, й переночувати тут. Шамла скільки! Лягає. Буду творити нову поему. Ість, лежить і пише.

ЯВА СЬОМА

Увіходе Флавій. Непевно оглядає сплюндровану кімнату і Оме-
ляна, що розлігся на уламках

О м е л. Здорово, Флавію. Шамати хочеш?

Ф л а в і й. Здоров! Ти чого тут розоряєшся в чужім сімейнім домі?

О м е л. Так. Був сімейний дім, та загув.

Ф л а в і й бачить руїни. Що тут робиться?

О м е л. Драма на шість частин. Баби повтікали а хлоп'ята в 18 номер пішли по шаблюки.

Ф л а в і й. Чи ти п'яний! Кажі діло.

О м е л. Я ж тобі діло й кажу: Тонька просто з мосту врізалась, як ненормальна в Васька, Людмила втяпалась, як малахольна, в Абрама, Васько вляпався, мов той осел, в Тоньку, Абрамчик влип у Людмилу, аж крутиться. І всі одно одного до того соромилися, що сьогодні, нарешті, вся ця контора луснула. Тонька не витримала—втекла. Людмила не витримала—втекла. Васько і Абрамчик побігли у 18 номер рубати одне одного шаблями. А я покищо думаю тут оселитися.

Ф л а в і й. Дуель?

О м е л. По всій вашій формі, як Пушкін з Гоголем,—шаблюкою по голові і край! До того розпалилися, що страшне діло. Гі-гі!

Ф л а в і й. Так що ж ти, голoble, іржеш! Двое йолопів побігли затівати ідіотську дуель, комсомольську організацію ганьбити, а третій йолоп розлігся з ногами на чужій постелі і гі-гі! Ну! Р-раз! Покажи свою фізкультуру. Щоб дуелянти були тут. Живі чи мертві. Враз!

О м е л. І-ех! Пішов.

ЯВА ВОСЬМА

Ф л а в і й. Просто скандал на весь район. Замислено посвистує. Хороше діло. Павза. Теж ці мені радянські гусари.

ЯВА ДЕВ'ЯТА

Увіходить Тоня, її душать сльози, збирає речі і хоче йти.

Ф л а в і й переходить по авансцені на Абрамову пеловину, побачив Тоню. Ти куди?

Т о н я. Я їду, Флавію.

Флавій. Куди ж ти їдеш?

Тоня. Працювати. На село.

Флавій. Нове діло. Ураз ні сіло, ні пало, загорілося—працювати на селі. Це чому ж?

Тоня. Не питайся в мене, Флавію. Мені дуже тяжко. Так треба. Прощай, Флавію.

Флавій. Е, ні. Стривай... Ти мені доладу розкажи: щонебудь трапилось?

Тоня. Так. Ні. Нічого не трапилось... Ну... прощай...

Флавій. Кузнецова! Ти мені очей не заפורшуй. Кажі прямо, що в вас тут сталося?

Тоня. Нічого.

Флавій. Ах, нічого?

Тоня. Нічого. Не знаю. Павза.

ЯВА ДЕСЯТА

Підчас павзи на свою половину увіходить з клунком заплакана Людмила

Люд. стримуючи сльози і сякаючись. Діда й бабу забула... лізе знімати портрети, потім по ходу п'єси починає прислухатися до голосів Флавія і Тоні, що все голоснішають, підходить до переділки.

Флавій. Ти не знаєш? Так я знаю. Васька любиш? А ну лишень подивись мені в вічі?

Тоня. Люблю.

Флавій. Васько тебе любить? Подивись у вічі.

Тоня. Любить.

Флавій. Так що ж ти мені голову морочиш? І розводиш тут психологічні драми. Любите одне одного—так у чім справа? Так сипте в загс—революція від цього не постраждає—і нема чого на село їздити.

Тоня. А як же Абрам?

Флавій. Думати треба було перед тим, як записуватись.

Тоня. Я думала... ми думали... Схожість характерів. Робочий контакт... Спільна... політична платформа схлипує. І от... і от... Крізь ридання. Ні, товариш Абрам цього не перенесе. Кажу, Флавію, ми не можемо будувати своє щастя на нещасті інших товаришів... Сідає.

Людмила заглядає в кімнату і раптом упустила портрети баби й діда, стоїть із клунком у руках і хоче тікати.

Флавій до неї. Куди?..

Люд. спинилася, вагається, потім біжить до Тоні, що плаче над клунками, і обіймає її крізь сльози. Ой, Тонечко! Ой, моє сонечко!

Тоня. Товаришко, Людмило!

Люд. Кицю моя, я ж усе чула... не треба ж, право слово, плакати... Бери собі Васька, тільки ради бога не муч себе, бо мені все одно без Абрамчика не жити... Обоє ридують над клунками щасливими сльозами.

Тоня. Милочко, дитинко!.. Сестричко!

Флавій розважаючи їх. Ну, от узялися тепер ревити! Ех, ви, мавплята мої любі. А проте, це іноді допомагає. Плачте. Сипте. Революція від цього не постраждає.

За сценою крики, дзвін, страшний шум, бешкет, падіння велосипеду, крики.

Тоня. Що сталося?

Люд. А-а? Що таке? Горить?

Флавій. Заспокойтеся, дівчатка. Нічого страшного. Це наші двоє півнів—чорний і білий—полагоджують свої маленькі сімейні справи.

ЯВА ОДИНАДЦЯТА

Вдираються, невміло б'ючись на шаблях Васько і Абрам, при чому Васько фехтує шпагою, а Абрам шаблюкою, намагаючись витягти її з піхов. За ними Омелян, що галасує найбільше.

О м е л. незграбно бігає навколо дуелянтів. Куди? Куди? Стоп! Легше! Показилися, слово чести! Музикальний інструмент попсовете... Ваську!.. Абрамчику!..

Вас. Де Тонька, кажи?

Абр. Де подів Людмилку?

Вас. А тобі яке діло?

Абр. А тобі яке діло?

Вас. Дрібний хазяйчику!

Абр. Пустіть мене, я йому зараз одірву голову!

Витягає з піхов шаблюку. Виявляється, що вона зламана. Стирчить тільки частина леза. Васько подався назад і перекинув ширму. За ширмою група—Тоня, Людмила і Флавій. Замішання.
Остовпіння.

Вас. Тонько! Людмилко!

Абр. Людмилочко! Тонько! Не знають, що робити, що казати.

Вас. Флавій!

Абр. Флавій!

Флавій. Знаменито. Тонько, Людмилочко, що ви скажете? Двоє сучих ідіотів фехтують на музичних інструментах. Картина гідна пензлю Айвазовського.

Абр. фалшиво радіє. Кузнецова, ти ще не на селі? Хочє кинутися до неї.

Тоня спляє Абрама величним, справедливим жестом і показує на Людмилку.

Вас. Людмилочко, ти прийшла! Я страшенно радий, фалшиво.

Лю д. копіює жест Тоні, показуючи на Тоню.

А б р. В чому справа, Тонечко?

Ф л а в і й. Дітки. Без ідіотства. Не запорошуйте очі! Все ясно, все видко, все відомо. Тонько, Васька любиш?

Т о н я. Люблю.

Ф л а в і й. Людмилочко, Абрамчика любиш?

Лю д. Люблю...

А б р. Товариші, це ж неетично. Га? Етично?

Ф л а в і й. Абрамчику, не будь занадто розумним папугою. Дітки, що ж ви стоїте? Всі все зрозуміли. Павза. Пооженювалися тут усі, мов почаділи, не подумавши, а тепер театр Кропивницького тут заварили, а мені за вас смикатися тут, розлучати, знов женити. А в мене, товариші, окрім цього ще є багато обов'язків. Ну! Людмила кидається до Абрама, Тоня до Васька.

Т о н я. Васятку!

Лю д. Абрамчику, сонечко!

В а с. Тонько!

А б р. Людмилочко! Обійми.

Ф л а в і й до Омел. Підіймай якір, браточку. Не будеш ти тут, як видно, ночувати. Котись!

О м е л. Може експромт сказати, хочете?

Ф л а в і й. Котись, котись... тпрусь...

О м е л. Е-е-ех, зглодал мене, парня город! Не увіжу раднова місяца. Разстібнул я пашіре ворот, щоб спасобняє било повесіцца. І-е-ех! Пропадає на очах у всіх самородок. Піду в 18-й ночувати. Пішов.

Ф л а в і й. Нехай. Ачей не пропаде! Бере з підлоги портрети діда й баби і дає одного портрета одній парі, другого другій. Ну-с! На підставі шлюбного кодексу ділїть майно. Маєте діда. Маєте бабу. Вони беруть. Ото ж... здається, все гаразд, надобраніч!

Вас. до Абрама гумористично. Котику, скажи своїй
киці „няу“.

Абр. соняшно. Няу.

Флавій. Нічого, хлоп'ятка, не соромтеся. Лю-
біть одне одного, не стройте дурня. Революція
від цього не постраждає.

З а в і с а

Ціна 30 коп.

Р

КОOPERАТИВНЕ **РУХ**
ВИДАВНИЦТВО

Харків, вул. 1-го Травня, 10/11
Тел. № 29-84